

Indre Vassfaret

*

Referanse:

Hofton T. H. 2014. Naturverdier for lokalitet Indre Vassfaret, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2013. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

(Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=3965>)

Referansedata

Fylke: Oppland, Buskerud
Kommune: Sør-Aurdal, Flå
Kartblad:
H.o.h.: moh
Areal: 14851 daa

Prosjekttilhørighet: Frivilligvern 2013
Inventør: THH
Dato feltreg.: 30-06-2013-5.7.2013
Vegetasjonsone: alpin 5% nordboreal 50% mellomboreal 45%
Vegetasjonseksjon: OC-Overgangsseksjon

Sammendrag

Dette er et ca 15 km² stort forslag om omgjøring av Indre Vassfaret LVO og en mindre del av Vassfaret-Vidalen LVO til naturreservat, sammen med tilgrensende Nevlingkollen og Bringen naturreservater 24,5 km². Området består av landskapet fra Nevlingen-Nevlingkollen i sørøst til Suluvatnet-Slasetra i nordvest, inkludert dalbunnen med Nevlingen innløp, Nedre og Øvre Grunntjenn, Suluvatnet. Det favner høydespennet fra Vassfardalens bunn på 572-603 moh til skoggrensa på ca 1000 moh.

Området ligger i mellom- og nordboreal sone og på fattig berggrunn, og domineres helt av fattige gran- og furuskogssamfunn. Furu- og barblandingskog dominerer Suluvasslia, i form av røsslyng-blokkebærskog, litt knauskog, bærlyngskog med små fragmenter av lavfuruskog, litt sandfuruskog på flate bresandmoer langs Strøselva. Granskog dominerer lia mellom Nevlingkollen og Vassfarkollen (blåbærskog, småbregneskog, mindre innslag av svak lågurtskog), og finnes også øverst i Suluvasslia og øst for Nevlingkollen (blåbærskog), dessuten er det litt sumpskog og småbregneskog i bakliene i sør. Litt spesielt for Vassfaret er dominans av gran helt opp, subalpint bjørkeskogsbelte mangler. Myr og våtmark dekker små arealer, utelukkende fattig. I den varme sørvendte lia nord for Nevlingen ligger Vassfarplassen, som i dag framstår som et velbevart kulturlandskap med gamle bygninger og artsrik slåttemark i god hevd.

Som resten av Vassfaret er også dette området sterkt preget av omfattende gjennomhogster opp gjennom tidene, i tillegg også en del mindre nyere småflate- og gjennomhogster. Storparten er derfor ganske ordinær eldre skog, nesten uten biologisk gamle trær og (svært) fattig på død ved. Av furuskog er det nesten ikke eldre naturskog, spredte gamle kelo-restelementer (og artene som lever på disse) er svært få og det er et kontinuitetsbrudd på flere hundre år i dannelsen av slike elementer. Det har hogd helt opp til skoggrensa, men to større fjellgranskogspartier nordvest for Slafjellet og øst for Nevlingkollen skiller seg ut ved lavere påvirkning, og har relativt gammel naturskog. Indre Vassfaret er den delen av Vassfaret som er minst preget av nyere inngrep, men det går skogsbilvei (dårlig standard) gjennom dalen nesten inn til Suluvatnet.

Langvarig hard hogstpåvirkning og manglende rikskog medfører fattig artsmangfold, med interessante arter bare svært spredt og i lav tetthet. Likevel er såpass mange som 24 rødlistearter (utenom vilt) hittil påvist: 1 EN, 3 VU, 20 NT (de fleste er ganske vanlige NT-arter). De fordeler seg på 11 tilknyttet gran, 7 til furu, 1 til osp og 5 til slåttemark: 5 beitemarkssopp (1 VU, 4 NT), 7 vedsopp (alle NT), 12 lav (1 EN, 2 VU, 9 NT). I Bringen NR tilkommer ytterligere to: alm (NT) og langjuke *Gloeophyllum protractum* (VU), og i Nevlingkollen NR én: lys brannstubbela *Carbonicola anthracophila* (VU).

Isolert sett er naturverdiene små – naturskogskvaliteter er dårlig utviklet og begrenset til lavbonitets fjellgranskog, fattig mellom- og nordboreal barskog dominerer og rike skogsamfunn mangler nesten helt, spesielle/prioriterte skogtyper mangler, og artsmangfoldet er fattig. Restaureringshorisonten fram til en naturskogs-nær tilstand på storparten av arealet er lang. Området vurderes som det minst verneverdige av vernet og ikke-vernede store skogområder i regionen, og anses etter skogvernmetodikken isolert sett som lokalt verneverdig (*).

Sammen med Bringen og Nevlingkollen NR (24,5 km², ca 21 km² skogdekt), og særlig sammen med ytterligere areal sørover (totalareal godt over 30 km²) har imidlertid området klar verdi som storområde. Dette ikke minst fordi det er meget godt arrondert i kraft av å være en stor skogdal som favner et tverrsnitt av Vassfardalen med hele dalprofilen inkludert. Også andre kvaliteter i tillegg til skognatur tilkommer som gjør det svært positivt å få etablert et storområde-reservat i indre Vassfaret: store skogdaler med såpass liten grad av nyere påvirkning er svært få, Vassfarplassen representerer et verdifullt kulturlandskap både mht. kulturhistoriske og biologiske verdier. Dessuten tilkommer den spesielle historien og identiteten Vassfaret har som "sagnomsust" dalføre.

Feltarbeid

Området ble undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) i perioden 30.6.-3.7, samt 5.7.2013. Med utgangspunkt fra sørenden av Øvre Grunntjenn (overnatting i telt), ble det gått turer som dekte storparten av undersøkelsesområdet. Været var varierende, med en del regnværperioder, men feltarbeidsforholdene var gjennomgående gode.

Undersøkelsesområdet er stort, det ble derfor prioritert å få en overordnet og representativ oversikt over alle landskapsdeler i området, og det har ikke vært mulig å gå svært detaljert til verks. Den geografiske dekningen av feltarbeidet er god, men enkelte mindre partier med interessante kvaliteter kan ha blitt oversett. Terrenget er imidlertid oversiktlig og lett observert, noe som kombinert med fattige skogsamfunn og gjennomgående små naturverdier, dessuten kunnskapsgrunnlag fra tidligere undersøkelser, gjør at dette i liten grad kan ha skjedd.

Manglende befarings av noen partier vurderes ikke å ha innvirkning på verken verdivurdering eller avgrensningsvurdering, og det er ingen grunn til å tro at det er avvikende skogsamfunn eller påvirkningsgrad på de ikke-befarte partiene. Det kan imidlertid være at enkelte kjerneområder ikke har blitt fanget opp. Konkret mistenkes det at Vassfarkollen kvalifiserer som

kjerneområde av B- eller C-verdi (Geir Høitomt pers. medd., og avstandsobservasjoner).

Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt mht. generelle kartleggingsparametre (vegetasjon, skogstruktur, avgrensning). Artsdokumentasjonen av viktige grupper tilknyttet gammelskog (sopp, lav, moser) er ikke spesielt grundig, men kunnskapen vurderes likevel som ganske god, siden det aller meste av skogen i området har dårlig til svært dårlig potensial for slike arter. Et mindre antall uoppdagete forekomster av interessante arter finnes helt sikkert, men ikke spesielt mange. Sommerstid er ikke gunstig kartleggingstidspunkt for jordboende sopp og ettårige vedlevende sopp. Det er imidlertid svært dårlig potensial for interessante arter av disse gruppene i området.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området inngår i arbeidet med frivillig vern av skog, i regi av Miljødirektoratet, Fylkesmennene i Oppland og Buskerud, og Norges Skogeierforbund (på vegne av grunneierne). Tilbudsområdet/vurderingsområdet omfattet et areal på 15112 daa. Avgrenset område er redusert til 14851 daa, ved at noe areal nordøst for Suluvatnet er tatt ut som følge av omfattende nyere hogster her (flatehogst-frøtrestillingshogst).

Tidligere undersøkelser

Vassfaret har i lang tid hatt en spesiell plass og identitet i norsk "naturbevissthet", og området har blitt nasjonalt kjent som en sagnomsust "villmarksdal". Dette skyldes både naturen i dalføret, ikke minst bjørnestammen (Vassfaret var trolig det siste området i Sør-Norge med en opprinnelig, lokal bjørnestamme (Elgmork 1983)), og den interessante kulturhistorien.

Dalføret ble spesielt kjent gjennom den sentrale rollen det hadde i Mikkjel Fønhus' forfatterskap og skildringer av natur, kultur og historie (med "Der villmarken suser" fra 1919 som den kanskje best kjente), og gjennom hans engasjement for å bevare bjørnestammen og området urørt av veier og andre tekniske inngrep. Allerede i 1949 (i brev til Per Hohle) fremsatte han konkrete planer for vern av Vassfaret (Hohle 1996). Seinere har en rekke bøker og andre publikasjoner kommet til, ikke minst har Per Hohle og Nils Vikar (sistnevnte også med flere filmer) bidratt til dette. Det fører for langt her å forsøke å oppsummere disse.

Også en rekke naturfaglige undersøkelser har blitt gjennomført i Vassfaret i ulike sammenhenger. I 1969 ble "Vassfarprosjektet" i regi av det internasjonale IBP-programmet startet opp, som ett av to norske prosjekter i programmet (Vassfaret omhandlet skog, mens Jotunheimen ble plukket ut som fjellområde). Dette omfattet bl.a. vegetasjonskartlegging i dalføret (Aune 1978). Se Elgmork (1983) for en oppsummering av de til da kjente naturverdier i Vassfaret.

Naturvernrådet pekte i 1964 på verdien av å opprette en nasjonalpark i Vassfaret, men planene hadde liten framdrift og ulike verneforslag ble lagt fram og diskutert i lang tid. I juni 1981 la Miljøverndepartementet fram Stortingsmelding 122 (1980-81) "Vern av Vassfaret", hvor det ble gjort ytterligere innskrenkninger ifht. tidligere verneforslag, og det ble åpnet for skogsdrift og veibygging i dalføret. Verneplanene ble sluttført 28.6.1985, da et samlet areal på 261 km² ble vernet i form av to landskapsvernområder (Vassfaret-Vidalen LVO 200,5 km² og Indre Vassfaret LVO 42 km²) og ni naturreservater (til sammen 18,7 km²). I dag drives ordinært bestandsskogbruk i Vassfaret-Vidalen LVO, mens det i Indre Vassfaret LVO er tillatt med skogsdrift og vegbygging ihht. vedtatt driftsplan.

Det har imidlertid i liten grad blitt gjort naturfaglige kartlegginger i nyere tid og etter nyere metodikker. Bringen naturreservat ble i 1989 undersøkt ifbm. verneplan for bareskog etter datidens skogvernmetodikk av Svalastog & Korsmo (1993). I 1999 ble det gjort en mindre undersøkelse av tre kulturlandskap i Indre Vassfaret LVO (Gaarder 2000). Geir Høitomt (nåværende oppsynsmann i verneområdene på Opplands-siden) har vært mye i området og oppdaget og beskrevet naturforhold og artsmangfold i nyere tid, bl.a. om slåttemarka på Vassfarplassen (bl.a. utarbeidet skjøtselsplan: Høitomt 2012), og beskrevet naturverdier i Nevlingkollen NR (Høitomt 2010). Han har også kommentert utkast til foreliggende områderapport, og bidratt med supplerende opplysninger.

Foruten verneområdene ligger det svært lite informasjon på Naturbase (2014).

Artskart (2014) viser at en god del spredte artskartlegginger har blitt gjort i årenes løp, artsfunn fra besøk i indre Vassfaret finnes av A.Bjørnstad 1969 (karplanter, lav), Leif Ryvarden i 1971 (vedlevende sopp), Egil I. Aune 1970-71 og 1981 (karplanter, moser, noen få lav og sopp), H. Rui 1971 (lav), R. Wiger m.fl. 1971 (sommerfugl, edderkoppdyr), K.R.Blingsmo 1978 (skogmarihand), Harald Bratli 1996 (lav), Geir Gaarder 1999 (beitemarkssopp), Terje S. Nilsen 2006 (sopp), Geir Høitomt 2010-2012 (karplanter, sopp, lav), dessuten en god del fugl gjennom perioden 1982-2012 av ulike personer (Nils Valland, Bernt Inge Vatland, Geir Høitomt), og fisk i vannene.

Beliggenhet

Området ligger i indre Vassfaret, hovedsakelig innenfor Indre Vassfaret landskapsvernområde med en mindre del i Vassfaret-Vidalen landskapsvernområde, og består av terrenget mellom Nevlingkollen – Nevlingen i sør og Suluvatnet – Slasetra i nord. Storparten av undersøkelsesområdet ligger på østsiden av dalføret og tilhører Sør-Aurdal (Oppland), mens en liten bit mellom Nevlingen og Øvre Grunntjenn på vestsiden av vassdraget ligger i Flå kommune (Buskerud).

Naturgrunnlag

Topografi

Vassfaret er en stor skogdal med en rekke større og mindre vann i dalbunnen, med lange bratte skoglør på begge sider, omkranset av snau fjell. Indre del av dalen er orientert nord-sør, midtre og nedre del fra vest mot øst. Undersøkellesområdet ligger der dalen vinkler, og omfatter dalen på strekningen fra Suluvatnet (603 moh), via Øvre (600 moh) og Nedre Grunntjenn (575 moh), ned til Nevlingen (572 moh). Strøselva mellom Suluvatnet og Øvre Grunntjenn er Vassfarets roligste elvestrekning.

Det meste av undersøkelsesområdet tas opp av lange vest- og sørvestvendte lisider som fra den relativt flate dalbunnen på 572-603 moh stiger opp til skoggrensa som her ligger på ca 1000 moh. Suluvasslia er vestvendt og jevnt "middels" bratt, mens terrenget lenger sør er brattere og mer opprevet, med bratte berg og stupbratte skrenter rundt Nevlingkollen og Vassfarkollen. Et lite areal på vestsiden av dalen inngår også, med nederste bit av nordøstvendte lier og mindre koller mellom vannene nede i dalbunnen.

Geologi

Berggrunnen er fattig, og består av grunnfjell i form av prekambriske gneiser og granitter. Østsiden av dalføret har granitt og granodioritt (angitt som porfyrisk granitt, Sperillen-Flå-granitt, av Elgmork 1983), mens vestsiden i denne delen av dalen har vekslende glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og stedvis enkelte amfibolittsoner (NGU 2014). En har ikke sett tegn til at rikere bergarter (som amfibolitt) forekommer innenfor undersøkelsesområdet, men helt små felt finnes trolig i de sørvendte brattskrentene under Vassfarkollen og Nevlingkollen.

Vassfardalen har en fast og hard bunnmorene med varierende overdekke av løsere avsmeltingsmateriale (ablasjonsmorene) (Aune 1978). Dalbunnen og langt opp i de jevne lisidene har et dekke av ganske mektige og grove morenemasser, som flere steder danner småtopografi i form av grushauger og steinrygger. Langs den flate dalbunnen Suluvatnet – Øvre Grunntjenn er det finkornet og delvis elvesortert bregrus/bresand, avsatt i form av flate moer. Høyere oppe i Suluvasslia, rundt Nevlingkollen og Vassfarkollen, og enkelte steder på framstikkende rygger nede i dalen er det mer avskrapte forhold med en del berg i dagen. Det er et temmelig skarpt skille mellom morenemassene og berg i dagen nord i Suluvasslia, dette kan markere en dalbre-grense under avsmeltningstiden på slutten av siste istid.

Nord for Vassfaret finnes et stort område med kambrosiluriske sedimentbergarter (mye fyllitt), og som følge av den sørøstlige isbevegelsen under siste istid har løsmassene i Vassfaret stedvis innblanding av fyllitt som stammer nordfra. Dette er lokalt med på å gi et jordsmonn med mer finmateriale og bedre betingelser for planter (Aune 1978).

Klima

Klimaet i Vassfaret er relativt kontinentalt, med relativt lite nedbør, kald vinter og relativt varm sommer, og området tilhører overgangsseksonen (OC). Aune (1978) angir årsmiddelnedbør ved Nevlingen til ca 600 mm, 130-140 nedbørsdager i året, og årsmiddeltemperatur ca 1,5 C. Dalbunnen ligger i mellomboreal vegetasjonssone. Denne går over i nordboreal i øvre deler av liene, og videre lavalpin sone oppe i snau fjellet. De lokalklimatiske varmeste partiene i sørbergene under Nevlingkollen og muligens Vassfarkollen kan tilordnes sørboreal sone.

Lokalklimaet varierer mye etter eksposisjon og terrengforhold. Storparten av undersøkelsesområdet ligger på solsida av dalen og har etter forholdene et relativt tørt og varmt lokalklima. Dette gjelder særlig de bratteste sørvendte skrentene under Nevlingkollen og Vassfarkollen (inkl. Vassfarplassen). Topografisk godt beskyttede og fuktige baklier er lite representert i undersøkelsesområdet, men litt slikt terreng finnes nederst i liene sør for Øvre og Nedre Grunntjenn. I undersøkelsesområdet er det bare her at utpreget humid skog finnes, på små arealer.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Praktisk talt hele området er helt dominert av fattige boreale gran- og furuskogssamfunn. Rike skogssamfunn er lite utbredt i undersøkelsesområdet, og dekker samlet sett små arealer (mest i lia ovenfor Vassfarplassen).

Suluvasslia – Slasetra

Store deler av lias nedre og midtre deler (opp til ca 850-900 moh) er furudominert, dels i form av ren furuskog, dels barblandingsskog med varierende granninnslag. Nedre-midtre deler av liene har for en stor del et ganske tjukt morenedekke, og har produktiv skog. Bærlingskog er vanlig, best utviklet opptrer den på utvasket grov morene på lavere nivåer, i form av en tørr utforming. Denne glir på de tørreste stedene over i lavfuruskog, men slik skog opptar arealmessig bare små partier. Jevnere hellinger med dårligere drenering og flatere partier litt høyere oppover har mest røsslyng-blokkebærskog. På små rygger og opplendt terreng finnes også noe grunnlendt knauskog.

I dalbunnen har Strøselva lagt opp flate elvemoer av trolig elvetransportert morenesand som dekkes av sandfuruskog og sand-barblandingsskog. Langs elvas mer stilleflytende partier, der elva brer seg utover flatere terreng og flere steder danner breie stille loner, er det flompåvirket, tuete gras-staude-enger med blandingsskog (gran, furu, bjørk, vier). En har langs elva også grunne våte søkk med dels frodig (men ikke artsrik) flompåvirket blandingsskog, dels i skarp veksling med sandfuruskog.

Lisonen ca 800-900 moh i nord har ganske skarp overgang fra jevnt tjukt morenedekke nedenfor, til langt mer avskrapet jordsmonn med en del berg i dagen på litt slakere terreng ovenfor. Her er furuskogen skinnere og lavproduktiv (antakelig mye impediment), i form av mosaikk av knauskog, røsslyng-blokkebærskog (med innslag av gran) og bærlingskog, samt blåbærgranskog i smale dråg.

Granskog dekker klart størst arealer i fjellskogsbeltet øverst i nord, hvor det i den øvre lisonen her er bedre, mer finkornet jordsmonn. Det er en ganske skarp overgang fra furuskog til nesten ren granskog her. Fjellgranskogen er stort sett godt

sluttet, men på skrinne rygger er iblandet en del bjørk. Noe egentlig bjørkeskogsbelte mot snaufjellet mangler (som typisk for hele Vassfar-området), og granskog eller gran-bjørk blandingsskog står helt opp til snaufjellet. Smågrupper og enkeltindivider av grankloner forynger seg ved senkere og danner utposter et stykke innover/oppover fra skoggrensa. Ellers i lia inntar granskog søkk og hellingner innimellom furuskogen. Det meste av granskogen er blåbærskog, med arealmessig små innslag av småbregneskog, helt lokalt smale striper av floristisk fattig høgstaudeskog, samt en del småfelt fattig sumpskog.

Nevlingen – Nedre Grunntjenn – Øvre Grunntjenn

Åsryggen utover sørøst for Øvre Grunntjenn er avskrapet og grunnlendt med en del berg i dagen og har skrinne knausfuruskog, ellers er det gjerne et nokså mektig dekke av grovsteinet morene som gjør skogbunnen ujevn og tuete. Mye av området dekkes av furuskog (på ryggene) og barblandingsskog (på bedre mark i hellingene), med bærlyngskog som vanligste skogsfunn. Omtrent hele åsen mellom Nevlingen og Nedre Grunntjenn er særlig grovsteinet, morene, noe som gir opphav til et temmelig ujevn terrengoverflate og mosaikk mellom tørr furuskog, bærlyng-barblandingsskog og blåbærgranskog i søkkene.

Ellers dekker fuktig blåbærgranskog mer sammenhengende areal i hellingene opp på vestsiden (men større arealer videre oppover de lange liene, dvs. utenfor vurderingsområdet). Denne er i mosaikk med tørrere blåbær-bærlyngskog dominert av gran med spredt furu. Det er også litt småbregneskog, best utviklet på flatere mark vest for Nedre Grunntjenn (frisk småbregnegranskog av god bonitet). I søkkene inngår en del gransumpskog, bl.a. langs bekkedragene som munner i nordvestenden av både Nedre Grunntjenn og Nevlingen. På vestsiden av Øvre Grunntjenn er det en lengre sone med fattig sumpskog og myrkant-sumpskog dominert av gran.

Nevlingkollen - Vassfarkollen

Liene mellom Nevlingkollen og Vassfarkollen er i hovedsak grandominert. Også nedre del av lia opp på østsiden av Nevlingen er tung granskog. Blåbær- og småbregneskog er vanlig, litt sumpskog finnes i søkkene og på flatere mark ned mot Nevlingen, litt lågurtskog inngår på tørrere mark, og små fragmenter av høgstaudeskog står langs bekkesøkk og våte drag. På tørrere bærlyngmark inngår her og der en del furu. Det er også sparsomt osp.

I den sør- og sørvestvendte bergrota under Vassfarkollen, delvis på rasmark, står blandingsskog av gran, furu og en del lauvtrær (kun observert på avstand). Dette er solvarmt og lunt, og har rik lågurtskog med arter som tysbast, blåveis, hengeaks, skogfiol og storkransmose (Geir Høitomt pers. medd.). Dette er en sjelden vegetasjonstype i indre Vassfaret.

Furudominert skog inntar de tørrere, brattskrentene under Vassfarkollen og langs skogsbilveien i midtre del av lia øst for Nevlingen (her skrinne og berglendt furuskog). Det er også en del furu i dalbunnen (langs veien og ut mot Nevlingen og Nedre Grunntjenn), i form av ren furuskog på moreneryggene, og barblandingsskog i hellingene, i veksling med produktiv granskog (som bl.a. inntar nedre deler av hellingene ned mot Nevlingen nedenfor veien på østsiden).

De varme brattliene sør-sørøst for Nevlingkollen har furudominert bærlyng-barblandingsskog, blåbærgranskog, og småbregne-storbregne(-høgstaude)granskog i bekkesøkk. Her er det stedvis en god del lauvtrær (mest bjørk, men også litt osp og selje). Høyere oppe i lia, innenfor Nevlingkollen NR, er det betydelig innslag av gammel selje i granskogen (Høitomt 2010).

Fjellskogen er helt grandominert, men iblandet til dels mye bjørk der granskogen er glissen. Gran dominerer helt opp til skoggrensa, og noe bjørkebelte i egentlig forstand mangler selv om den øverste skogen gjerne er blandingsskog gran-bjørk. Fjellgranskogen er mest av blåbærtype, men på tørre steder viser den overgang til bærlyngskog (med bl.a. en del reinlav i bunnsjiktet), og med småbregnevegetasjon i fuktigere partier. Terrenget i fjellskogskroa øst-nordøst for Nevlingkollen (Kjerne 3) har et særegent, kupert "bjønneterrang", bygget opp av grovsteinet morene som danner en rekke rygger og hauger, mange steder eksponert blokkmark. Marka er skrinne, og skogen er fattig fjellgranskog, ofte med noe glissen tresetting, iblandet mye fjellbjørk og på de tørre ryggene sparsomt furu. Vegetasjonstypene er bærlyngskog, tørr blåbærskog, langs bekken i dalbunnen noe fattig sumpskog og små myrflækker. Nederst er det mer sammenhengende barblandingsskog med større andel furu.

Myr og våtmark

Myr er lite utbredt i undersøkelsesområdet, og dekker bare små arealer. Det er snakk om utelukkende fattigmyr. Det meste finnes i form av slakt hellende bakkemyrer oppe i liene og flatmyrer på flatt tereng (størst areal nord i Suluvasslia, øverst oppe). I dalbunnen er det ellers flatt myrtereng på vestsiden av Øvre Grunntjenn. Innløpsområdet her er delvis flommark med grasenger og små vierkjerr og bjørkeskog. Noen få steder i skoggrensa finnes små kildeframspring med fattig til intermedier vegetasjon (observert bl.a. nordvest for Nevlingkollen).

Snaufjellet

Ikke undersøkt nøyere, men synes helt dominert av fattige, vanlige vegetasjonstyper.

Kulturlandskap

Det har vært bosetting i Vassfaret før Svartedauen. Etter pesten lå dalen ubebodd i lang tid. Omkring 1740 ble Nevlingmoen (som er det eldste og opprinnelige navnet på Vassfarplassen, mens vassfarfolket etter hvert bare kalte den Mikkelsplassen (Hohle 1996)) ryddet. Det har i alt vært 12 gårder og plasser med fast bosetting i Vassfardalen. I indre Vassfaret (innenfor Nevlingen) var dette Amundheimen, Vassfarplassen, og i nærheten av Bringene nærmest ei lita gårdsgrend: Olsonheimen, Arnebu, Gørrbu, Nedre Heimen, Øvre Heimen. Olsonheimen og Bjørke var de siste bebodde gårdene, de ble fraflyttet i 1914 (Hohle 1996). Flere av de gamle plassene er fortsatt synlige i form av bygninger, hustuffer eller andre kulturhistoriske spor, men langvarig opphør eller redusert intensitet av gammeldags bruk har gjort at mye av det gamle åpne og halvåpne kulturlandskapet er gjengrodd, mange av bygningene er borte, og mange av de gamle stiene er nesten usynlige (men en del kan fortsatt ses). På Olsonheimen og Amundheimen er kun ubetydelige rester av det gamle, åpne slåtte- og beitelandskapet igjen (Gaarder 2000).

Vassfarplassen er derimot restaurert og framstår i dag som et vakkert og velhevdet kulturlandskap – det mest intakte i

Vassfaret. Det var i sin tid 10 hus her. I dag er det seks bygninger her. Av disse er fem gjenreist på gamle tufter, mens det store stabburet er opprinnelig, det ble satt opp i 1846 av Gamle-Gudbrand Vassfaret og hans far Mikkel. Slåttemarka på Vassfarplassen har vært årlig slått siden 2002, og skjøttes i dag ihht. vedtatt skjøtselsplan (Høitomt 2012) gjennom et samarbeid mellom grunneierne og Fylkesmannen i Oppland. Dette er i dag ei biologisk relativt verdifull slåtte-eng med relativt rik naturengflora (se kjerneområde 4). I kantsonen står en del eldre osp.

Skogstruktur og påvirkning

Korsmo & Svalastog (1993: 121) beskriver godt påvirkningssituasjonen i Vassfaret: "Det meste av skogen i Vassfaret har ligget forholdsvis lett tilgjengelig nær et fløtningsvassdrag. Området har derfor vært gjenstand for relativt omfattende hogster opp gjennom tidene. Det meste av de gjenværende gammelskogsarealen i Vassfaret bærer tydelig preg av dette. Generelt har skogen i liene nærmest hovedvassdraget hvor den mest produktive skogen også befinner seg, vært gjenstand for den hardeste utnyttelsen mens hogstene har hatt en mer ekstensiv karakter jo lenger inn i sidedaler og opp mot fjellbandet en kommer. Unntatt er områdene i nærheten av seterløkker o.l. som lokalt har vært hardt utnyttet."

Suluvasslia – Slasetra

Det meste av Suluvasslia er eldre skog, men tilnærmet hele er hardt påvirket av gamle og stedvis nyere gjennomhogst/plukkhogst/småflater, og storparten kan ikke klassifiseres som naturskog. Praktisk talt hele lia har vært utsatt for storskala, omfattende gjennomhogster i flere omganger, dette har blitt drevet omtrent helt opp til skoggrensa (men øverst oppe i mindre grad enn lavere ned).

Nyere hogster finnes også. Nedre del av lia en del steder småflater etter "LVO-driften" der tømmer er fløtt ut i elva. Betydelig mer negativt er en større flatehogst/frøtrestillingshogst i lia øst for Suluvasshytta – omtrent alt av eldre trær hogd, mens småfuru står igjen. Også flere traktorveier laget her. Inngrepet gjør det ikke aktuelt å ta med i et evt. reservat, og partiet er derfor arrondert ut av avgrensningen.

Nesten hele nedre og midtre deler av lia (furuskog og barblandingsskog) har "vanlig" eldre skog i hogstklasse 4-5, helt dominert av middelaldrende til litt halvgamle trær (spiss krone, god vekst). Naturskogselementer finnes bare meget spredt og sparsomt, mest i form av gamle restelementer av gadd, høgstubber og læger. Brannspor er for øvrig ikke uvanlig på disse, og brann i riktig gammel tid sikkert vært en viktig faktor i disse tørre innlandsfuruskogene. Det er et langt kontinuitetsbrudd for slike elementer, aldersspennet mellom de eldste levende trærne og stående dødved er flere hundre år, og det vil ta svært lang tid før nevneverdig nydannelse av slike elementer vil forekomme (dette gjelder nesten hele Vassfaret). Mange gamle, meterhøye furustubber etter en gjennomhogst utført vinterstid med store snømengder er synlig i nord. Det meste av furu-dødved i området er nyere vindfallstrær. Enkelte mindre felt i den mest produktive bærlyngfurusbogen i nedre del av lia har ganske mye vindfallsleger.

En del partier har et relativt ungt preg, særlig noen av de mindre granpartiene. To-tre steder på frisk småbregnemark godt oppi lia står relativt ung granskog med stort innslag av bjørk, dette kan være gamle gjengrodde setervoller/utmarksbeiter. En gammel, gjengroende setervei (Vassfarplassen-Slasetra) kunne følges lengre strekninger.

Noen svært små partier skiller seg ut ved å ha gått mer klar av de mest omfattende gjennomhogstene, og har små konsentrasjoner av eldre krokfuru, gammel gadd, høgstubber og læger (men ingen steder er det snakk om mye, og noe av dødveden er gjerne gjerne bult/kapp). Partiene er for små til å skilles ut som kjerneområder. Et slikt parti er langs en skrinn rygg nordøst for Øvre Grunntjenn (ca 237 133, 720 moh), hvor områdets eldste furutre ble sett. Det "fineste" av disse småflekkene finnes ovenfor hogstene nord i lia (ca UTM 232 150, 700 moh), som også var det eneste partiet i hele undersøkelsesområdet med konsentrasjon av furutilknyttede rødlistearter (5 slike ble påvist her).

I øvre del av lias nordre del, dvs lisonen mellom ca 800 og 900 moh., overtar skrinn berglendt mark for den tjukkere morenedekte lavere delen av lia. Denne langt skrinnere og mer lavproduktive (antakelig mye impediment) skogen er ikke like sterkt preget av de omfattende gjennomhogstene som den produktive skogen lavere nede, og kan karakteriseres som eldre naturskog (men elementene er for spredt og fåtallige til at det kvalifiserer som kjerneområde). Tresjiktet er også her dominert av middelaldrende og halvgamle trær, men i tillegg inngår spredte biologisk gamle trær (små til moderate dimensjoner), en god del kelo-gadd (noen med brannspor), og spredte gamle læger samt noen nyere vindfall. Men også dette er gjennomhogd for lenge siden, med bl.a. mange gamle meterhøye stubber.

Den eldste skogen i Suluvassliene er fjellgranskogs-beltet øverst opp mot snaufjellet i nordøst (over ca. 850-900 moh), hvorav den øverste og eldste skogen er utskilt og (grovt) avgrenset som kjerne 2. Nedre deler av dette granskogsbeltet er aldersfaseskog dominert av halvgamle trær, mens biologisk gamle trær, gadd og læger av gran er svært få. Derimot finnes noen få gamle gadd og læger av furu (restelementer), samt noen nyere vindfall. Her ble sett ei merkelig "paraplygran"; kortvokst med svært tett krone, stammediameter ca 50 cm. Høyere oppe har skogen bedre utviklet naturskogskarakter. Også her har plukkhogster vært gjort (mange gamle stubber) og halvgamle trær dominerer, men spredte biologisk gamle trær inngår, og stedvis finnes en del gadd og læger i ulike nedbrytningsstadier (inkl. gamle, råtnete). Men det er svak nydannelse av læger, de seinest "produserte" lægrene synes delvis å være trær som var gadd eller utgamle/verdiløse når plukkhogstene ble gjort, og som har gått overende siden). Enkelte mindre felt skiller seg ut ved å ha bedre innslag av gamle levende trær i tillegg til en del læger, ikke minst gjelder det øverste fjellskogsbandet hvor noen få svært gamle, grove seinvokste gultrotgraner står. Særlig ei gran i en myrkant et stykke sør i området er imponerende; kraftig dimensjonert med vridd stamme, tett og smal krone, og med grove gamle greiner ned mot bakken (ett av tre funn av trollsotbeger i Vassfaret er på denne grana). Treet kan gjerne være 400 år gammelt, og er trolig ei av de aller eldste trærne i hele Vassfaret.

Nevlingen – Nedre Grunntjenn – Øvre Grunntjenn

Skogen er gjennomgående godt sluttet. Den er sterkt preget av omfattende, storskala gjennomhogster i flere omganger. Tilnærmet alt er mer eller mindre vanlig eldre skog som ikke kan klassifiseres som naturskog: flersjiktet, helt dominert av

middelaldrende til eldre trær i god vekst og av moderate dimensjoner, nær total mangel på biologisk gamle trær (med unntak av en håndfull seinvokste smådimensjonerte myrkantgraner), og svært lite gadd og læger av både gran og furu. Furutrærne er spisskrona og i god vekst, men en og annen litt eldre og grovere furu finnes også. Noen mindre felt har yngre-middelaldrende skog med mye bjørk (antakelig gamle småflatehogster).

Toppområdet av åsen 614 vest for Nevlingen har halvgammel, fint sjiktet bærlyngfuru-barblandingsskog med innslag av litt eldre og grøvre trær, men heller ikke her inngår biologisk tydelig gammel furu. Liknende finnes også i lia sør for Øvre Grunntjenn og litt sørover her. I denne østvendte lia er det dels mye mørkskjegg-arter (*Bryoria* spp.) på trærne, noe som gir skogen et kontinentalt preg. I gran-barblandingsskog her står et mindre antall gamle (men ikke grove) seljer (med skrubbenever og randkvistlav).

Granskogen er som oftest godt sjiktet og gjerne kompakt bestokket, gjerne fuktig med en god del skjeggjav. Granskogen nederst i lia vest for Øvre Grunntjenn skiller seg ut som eldre skog enn i resten av området, og er avgrenset som kjerneområde 1. Skogen på Flå-siden her er for øvrig markant eldre enn på Valdres-siden. Skogen her er relativt gammel og virker mindre påvirket enn den mer produktive fastmarksskogen i store deler av liene ellers: godt sjiktet, delvis halvåpen alders- og bledningsfaseskog med stor aldersspredning, inkludert en del gamle, seinvokste trær av moderate til små dimensjoner (en del av disse trolig over 200 år), men med bare sparsomt dødved (noen små konsentrasjoner av læger i tidlige nedbrytningsstadier).

Litt oppi lia er det flere to-tre år gamle hogstflater, på nedsiden av en nyere vei.

Nevlingkollen - Vassfarkollen

Også her bærer skogen sterkt preg av omfattende gjennomhogster i flere omganger. Dette har foregått mer eller mindre helt opp til skoggrensa. Granskogen nede i liene er for det meste kompakt sein optimalfase uten biologisk gamle trær og med lite dødved (noen få læger i tidlige nedbrytningsstadier, større konsentrasjoner stedvis i kanten av noen små hogstflater som følge av vindfelling). En del av denne granskogen er temmelig homogen, og ganske mye kan karakteriseres som eldre kulturskog.

Nedre del av liene Vassfarplassen-Fjellbekken og sørover har hogstflater og ungskogsfelt (med dels mye bjørkeoppslag). Det har også blitt gjort en del hogst i dalbunnen, langs skogsbilveien.

Furuskogen er stort sett heller ikke naturskog, den er dominert av spisskronete trær i god vekst, og det er svært lite død furu. På skrinn mark står imidlertid en og annen eldre furu. Øvre del av barblandingsskogen i lia øst-sørøst for Nevlingkollen (samt noe av furuskogen innenfor reservatet) er strukturelt heterogen, godt sjiktet og med mer naturskogsstruktur enn liene vest for Nevlingkollen, med innslag av halvgrov furu og spredt-sparsom mengde dødved (inkl. gamle kelo-restelementer), men også her er dødvedmengden beskjeden. En gammel furu-høgstubbe med mye forkullet ved ble sett her. I nedre deler er det yngre skog, partivis ungskog. Lavere nede (nedenfor vurderingsområdets grense) er det store hogstflater ut mot sør.

Ifølge Geir Høitomt (pers. medd.) og egne avstandsobservasjoner, synes øvre deler av Vassfarkollen (og muligens brattskrentene i nedkant) å ha eldre til relativt gammel skog som antakelig kvalifiserer som kjerneområde. Det ble ikke tid til å undersøke dette partiet i 2013. Geir Høitomt har tidligere funnet bl.a. rynkeskinn og rosenkjuke her (Artskart 2014).

Fjellskogen er gjennomgående noe eldre, og er mest i (tidlig) aldersfase, men det er bare på små arealer snakk om eldre naturskog. Spredt og sparsomt inngår her biologisk gamle trær, og det er også sparsomt gadd og læger (men mest i form av gamle restelementer).

Fjellskogen på den lavproduktive marka inne i kroa øst-nordøst for Nevlingkollen skiller seg ut, og er utskilt som kjerne 3. Skogen her er klart mindre påvirket av de omfattende gjennomhogstene som preger liene lavere nede, selv om plukkhogst for lenge siden har blitt drevet helt opp til skoggrensa (og fortsatt er tydelig på skogstrukturen). Skogen har markant fjellskogskarakter, seinvokst, lavproduktiv og med ujevn og ofte noe glissen tresetting. Det meste er gammel naturskog i aldersfase og bledningsfase, med en god del gamle trær (men trærne oppnår sjelden grove dimensjoner), og spredt en del gadd og læger i ulike nedbrytningsstadier (også gamle, råtnende stokker). Mengden dødved begrenses imidlertid av lav produktivitet og lang "leveransetid" på elementene. Av furu finnes noen få gamle trær, noen få gadd og enkelte grove gamle læger med brannspor. I nedre del er det bra med gadd og relativt gamle trær, men lite læger. Påvirkningsgraden øker markant nedover utenfor kjerneområdet.

Et mindre fjellskogsparti nordvest i eksisterende Nevlingkollen NR skiller seg også ut ved å ha relativt gammel skog (Høitomt 2010). Her er grovvokst skog med trær av betydelig alder og dimensjoner (inkl. enkelte furu opp mot 1 meter diameter), og en god del læger i både tidlige og midlere nedbrytningsstadier, og også noen grove sterkt nedbrutte. I reservatet utgjør også et betydelig innslag av gammel selje i granskogen oppe i den sørvendte brattlia et avvikende og biologisk viktig trekk.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Indre Vassfaret. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Øvre Grunntjern V

Naturtype: Gammel sumpskog - Gammel gransumpskog
BMVERDI: B

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 30.6.2013 ifbm. frivillig vern av skog (forslag om omgjøring fra landskapsvernområde til naturreservat).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger vest for Øvre Grunntjenn i Indre Vassfaret landskapsvernområde og grensende til Bringen naturreservat i nord, og består av slak østvendt granskogsmark ned mot myra rundt tjernet, avgrenset mot tørrere furu-barblandingskog bak. Berggrunn (NGU 2014): gneis. Bioklima-region: mellomboreal – overgangsseksjon (MB-OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten klassifiseres som gammel gransumpskog. Terrenget er slakt til flatt og forsumpet/myrlendt, og storparten av arealet har fattig gransumpskog med sparsomt innslag av bjørk og furu. Denne er dels utformet som glissen myrkantskog, dels som godt sluttet-tett skog i søkk (særlig langs bekkedrag i sør). Litt blåbærskog inngår på fastmarka i hellingene bak (som høyere oppe går over i halvgammel barblandingskog). Skogen er relativt gammel og virker mindre påvirket enn den mer produktive fastmarksskogen i store deler av liene ellers. Det meste er godt sjiktet, delvis halvåpen alders- og bleddningsfaseskog med stor aldersspredning, inkludert en del gamle, seinvokste trær av moderate til små dimensjoner (en del av disse trolig over 200 år). Mengden dødved er sparsom (spredte gadd, høgstubber, læger), bortsett fra noen små konsentrasjoner av læger et par steder (læger kun i tidlige nedbrytningsstadier). Mer produktiv skog på blåbærmark er til dels tett bestokket aldersfaseskog med halvgamle trær av moderate dimensjoner.

Artsmangfold: Artsmangfoldet er relativt fattig, med bare noen få naturskogsarter til stede. Det er mye gubbeskjegg (*Alectoria sarmentosa*) og noe sprikeskjegg (*Bryoria nadvornikiana*) på trærne, sparsomt opptrer granseterlav (*Hypogymnia bitteri*) og gammelgranskål (*Pseudographis pinicola*). I mer kompakt skog (også i barblandingskogen oppi hellingene bak) er det mye mørkskjegg (*Bryoria* spp.). Skogmiljøet er habitatmessig tilnærmet optimalt for en arts som mjuktjafs (*Evernia divaricata*), men arten ble ikke påvist (grundig ettersøkt), det er vanskelig å tenke seg annet enn skoghistoriske/påvirkningsmessige årsaker til dette.

Bruk, tilstand og påvirkning: Gammelskog uten nyere inngrep, men klart påvirket av gjennomhogst i gamle dager.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er del av det store gammelskogsområdet i indre Vassfaret, men det meste av dette store området er "vanlig" eldre skog og fattig på naturskogs-kvaliteter, og de mindre naturskogsarealene som finnes er viktige kjerneområder.

Verdivurdering: Relativt gammel, fattig gransumpskog (upåvirket av grøffing) med bra innslag av biologisk gamle trær, men bare sparsomt dødved, og relativt fattig arts mangfold med få naturskogsarter (3 NT-arter iht. 2010-rødlista). Dette er antakelig et av de eldste skogpartiene i dalbunnen i hele Vassfaret, noe som gir området viktig landskapsøkologisk verdi. Kvalitetene er imidlertid ikke spesielt høye. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling (ingen inngrep) er nødvendig for å bevare naturverdiene. Skjøtsel er ikke nødvendig.

2 Slafjellet NV

Naturtype: Gammel granskog - Gammel høyere liggende granskog
BMVERDI: B

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 1.7.2013 ifbm. frivillig vern av skog (forslag om omgjøring fra landskapsvernområde til naturreservat).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger øverst og nordøst i Suluvasslia, opp mot skoggrensa mot Slafjellet, og består av et større vestvendt fjellgranskogsområde med slake hellinger, grunne bekkedaler og små myrdrag. Avgrensningen er grov og omtrentlig, trukket nær skoggrensa i øst, mot vest diffus overgang mot gradvis sterkere gjennomhogst påvirket skog lavere ned. Berggrunn (NGU 2014): granitt-granodioritt. Bioklima-region: nordboreal – overgangsseksjon (NB-OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten klassifiseres som gammel høyere liggende granskog. Området dekkes av fattig fjellgranskog, stedvis med en del iblandet bjørk, og med sparsomt furu på skrinne rygger og i myrkanter. Blåbærskog er helt dominerende, med små innslag av småbregneskog og fattig høgstaudeskog, samt fattig sumpskog i myrkanter. Mindre fattigmyrdrag bryter opp skogen stedvis i søkkene. Granskogen i hellingene er gjennomgående godt sluttet (til å være så høytliggende fjellskog), men på de høyeste ryggene glisnes skogen ut og består av mer småvokst gran og mye krokete fjellbjørk. Dette øverste fjellskogsbandet er mindre påvirket av de omfattende gjennomhogstene som preger liene lavere nede i Suluvassliene, men også her (og helt opp til skoggrensa) er skogen klart påvirket av gamle dagers plukkhogster. Det meste er godt sjiktet aldersfase-naturskog. Tresjiktet domineres av halvgamle og middelaldrende trær, mens levende trær av høy alder og grove dimensjoner er få, noe som skyldes gamle plukkhogster (mange gamle mosegrodde stubber, gjerne med større dimensjoner enn dagens stående trær). Derimot er det stedvis en del gadd og læger (inkl. gamle, grove, råtnestokker), men det er gjerne svak nydannelse av læger. De "siste" lægrene som er dannet synes delvis å være trær som var gadd eller utgamle/verdløse når plukkhogstene ble gjort, og som har gått overende siden. Enkelte mindre felt skiller seg ut ved å ha bedre innslag av gamle levende trær i tillegg til en del læger, ikke minst gjelder det øverste fjellskogsbandet hvor noen få svært gamle, grove seinvokste gulltrograner står. Særlig ei gran i en myrkant et stykke sør i området er imponerende; kraftig dimensjonert med vridt stamme, tett og smal krone, og med grove gamle greiner ned mot bakken. Dette treet kan gjerne være 400 år gammelt, og er trolig ei av de aller eldste trærne i hele Vassfaret. Av furu finnes et mindre antall gamle trær og litt gammel gadd i myrkanter.

Artsmangfold: Et mindre utvalg naturskogsarter av lav og vedboende sopp knyttet til gammel granskog finnes i området, men i begrenset tetthet, og potensialet for kravfulle/sjeldne arter er begrenset (én slik påvist). Artsmangfoldet er imidlertid ikke grundig undersøkt, og flere interessante arter kan forventes påvist ved nyere undersøkelser. Av vedsopp er på læger påvist duftskinn (*Cystostereum murrayi*), granstokkjuke (*Phellinus chrysoloma*), granrustkjuke (*P. ferrugineofuscus*), svartonekjuke (*P. nigrolimitatus*), mens gammelgranskål (*Pseudographis pinicola*) finnes på gadd og gamle trær. Av lav er det noe gubbeskjegg (*Alectoria sarmentosa*), sparsomt sprikeskjegg (*Bryoria nadvornikiana*) og granseterlav (*Hypogymnia bitteri*). Av knappenålslav er funnet sukkernål (*Chaenotheca subroscida*), rustdoggnål (*Sclerophora coniophaea*) og (på den omtalte svært gamle grana) trollsotbeger (*Cyphelium karelicum*). På enkelte av furugaddene i nord vokser ulvelav (*Letharia vulpina*). Området er leveområde for tretåspett.

Bruk, tilstand og påvirkning: Gammelskog uten nyere inngrep, men påvirket av gamle dagers plukkhogster.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er del av det store gammelskogsområdet i indre Vassfaret, men det meste av dette store området er "vanlig" eldre skog og fattig på naturskogs-kvaliteter, og de mindre naturskogsarealene som finnes er viktige kjerneområder.

Verdivurdering: Lokaliteten har middels viktige naturverdier knyttet til gammel fjellgranskog. Gamle plukkhogster har gjort at biologisk gamle trær er fåtallige og mengden læger ikke spesielt høy, noe som igjen gjør at arts mangfoldet ikke er spesielt rikt. Likevel, området er et av de største restområdene med gammel naturskog i Vassfaret, og med noe av den eldste skogen som finnes i hele dalføret. Det har derfor høy landskapsøkologisk verdi. Selv om arts mangfoldet ikke er spesielt rikt (hittil påvist 8 rødlistearter (1 EN, 1 VU, 6 NT) iht. 2010-rødlista), skiller området seg ut som et lokalt refugium for naturskogsarter i (indre) Vassfaret. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling (ingen inngrep) er nødvendig for å bevare naturverdiene. Skjøtsel er ikke nødvendig.

3 Nevlingkollen Ø

Naturtype: Gammel granskog - Gammel høyereliggende granskog
BMVERDI: B

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 5.7.2013 ifbm. frivillig vern av skog (forslag om omgjøring fra landskapsvernområde til naturreservat).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i fjellskogskroa på øst-nordøstsiden av Nevlingkollen (som kanskje har lokalnavnet Bakkomkjellera), og består av det åpne sørvendte daldraget avgrenset mot snaufjellet på tre kanter, og mot gradvis sterkere plukkhogst-påvirket skog lavere nedover liene i sør. Berggrunn (NGU 2014): granitt-granodioritt. Bioklima-region: nordboreal – overgangsseksjon (NB-OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten klassifiseres som gammel høyereliggende granskog. Terrenget er kupert "bjønneterrang", bygget opp av grovsteinet morene som danner en rekke rygger og hauger, mange steder eksponert blokkmark. Marka er skrinn, og skogen er fattig fjellgranskog, ofte med noe glissen tresetting, iblandet mye fjellbjørk og på de tørre ryggene sparsomt furu. Vegetasjonstypene er bærlyngskog, tørr blåbærskog, langs bekken i dalbunnen noe fattig sumpskog og små myrflækker. Nederst er det mer sammenhengende barblandingskog med større andel furu. Fjellskogen er gammel naturskog som er klart mindre påvirket av de omfattende gjennomhogstene som preger liene lavere nede, selv om om plukkhogst for lenge siden har blitt drevet helt opp til skoggrensa (og fortsatt er tydelig på skogstrukturen). Skogen har markant fjellskogskarakter, seinvokst, lavproduktiv og med ujevn og ofte noe glissen tresetting. Det meste er gammel naturskog i aldersfase og blødningsfase, med en god del gamle trær (men trærne oppnår sjelden grove dimensjoner), og spredt en del gadd og læger i ulike nedbrytningsstadier (også gamle, råtne stokker). Mengden dødved begrenses imidlertid av lav produktivitet og lang "leveransetid" på elementene. Av furu finnes noen få gamle trær, noen få gadd og enkelte grove gamle læger med brannspor. I nedre del er det bra med gadd og relativt gamle trær, men lite læger. Påvirkningsgraden øker markant nedover utenfor avgrensningen.

Artsmangfold: Et middels utvalg naturskogsarter av lav og vedboende sopp knyttet til gammel granskog (og noen få tilknyttet furu) finnes i området, men i begrenset tetthet, og kravfulle/sjeldne arter er få. Artsmangfoldet er imidlertid ikke grundig undersøkt, og flere interessante arter kan forventes påvist ved nære undersøkelser. Av vedsopp er påvist duftskinn (*Cystostereum murrayii*), kjøttkjuke (*Leptoporus mollis*), granstokkjuke (*Phellinus chrysoloma*), granrustkjuke (*P. ferrugineofuscus*), svartonekjuke (*P. nigrolimitatus*), praktbarksopp (*Veluticeps abietina*) og (på gadd og gamle trær) gammelgranskål (*Pseudographis pinicola*). Av lav er det noe gubbeskjegg (*Alectoria sarmentosa*) og granseterlav (*Hypogymnia bitteri*), dessuten så vidt gryntjafs (*Evernia mesomorpha*) (markant kontinental art). Gråstobeger (*Cyphelium inquinans*) er sett på to trær, den kravfulle trollsotbeger (*C. karelicum*) på ett tre, mens den vanligere sukkernål (*Chaenotheca subrosida*) finnes spredt. På gammel furugadd finnes litt ulvelav (*Letharia vulpina*), blanknål (*Calicium denigratum*) og Pyrrhospora elabens. Området er leveområde for tretåspett.

Bruk, tilstand og påvirkning: Gammelskog uten nyere inngrep, men påvirket av gamle dagers plukkhogster.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er del av det store gammelskogsområdet i indre Vassfaret, men det meste av dette store området er "vanlig" eldre skog og fattig på naturskogs-kvaliteter, og de mindre naturskogsarealene som finnes er viktige kjerneområder.

Verdivurdering: Lokaliteten har middels viktige naturverdier knyttet til gammel fjellgranskog. Utpreget lav produktivitet kombinert med plukkhogstpåvirkning for lenge siden gjør imidlertid at mengden viktige nøkkelementer (svært gamle trær, gadd, læger) ikke er spesielt stor, og at artsamangfoldet ikke er spesielt rikt. Området er likevel verdifullt, det skiller seg tydelig ut ved å være et av de største restområdene med gammel naturskog i Vassfaret, og med noe av den eldste skogen som finnes i hele dalføret. Det har derfor høy landskapsøkologisk verdi. Selv om artsamangfoldet ikke er spesielt rikt (hittil påvist 9 rødlistearter (1 EN, 1 VU, 7 NT) ihht. 2010-rødlista), skiller området seg ut som et lokalt refugium for naturskogsarter i (indre) Vassfaret (ingen andre deler av Vassfaret har flere påviste rødlistearter). Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling (ingen inngrep) er nødvendig for å bevare naturverdiene. Skjøtsel er ikke nødvendig.

4 Vassfarplassen

Naturtype: Slåttemark -
BMVERDI: A

Innledning: Undersøkt av Geir Gaarder (Miljøfaglig Utredning) 19.8. og 3.10.1999, ifbm. botaniske undersøkelser av tre kulturlandskap i Vassfaret (de to andre var Amundheimen og Olsonheimen) (Gaarder 2000), og fulgt opp av Geir Høitomt (Statens Naturoppsyn, oppsynsmann for Vassfaret og ansvarlig for skjøtsel). Skjøtelsesplan med inngående beskrivelse av området er gitt av Høitomt (2012). Kort besøk av Tom H. Hofton (BioFokus) 3.7.2013 ifbm. frivillig vern av skog (forslag om omgjøring fra landskapsvernområde til naturreservat), som har utarbeidet/oppdatert naturtypebeskrivelsen basert på nevnte rapporter og egne observasjoner (BN00017478 på Naturbase (2014) skal erstattes av ny beskrivelse og avgrensning).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger 620 moh. nederst i den sørvendte lia nordvest for Nevlingen i Indre Vassfaret landskapsvernområde, og består av de åpne engene på den gamle gården Vassfarplassen (opprinnelig navn er for øvrig Nevlingmoen), omgitt av skog. Berggrunn (NGU 2014): granitt-granodioritt. Bioklima-region: mellomboreal – overgangsseksjon (MB-OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten klassifiseres som slåttemark, bl.a. fordi optimal skjøtsel er slått på hele arealet (selv om mye av arealet har vært utnyttet som beitemark i gamle dager). Vassfarplassen ligger åpent til i ei solvarm, lun og sørvendt li med gunstig lokalklima. Plassen ble ryddet på midten av 1700-tallet og fraflyttet omkring 1900. I dag har plassen et åpent kulturlandskap med enger av varierende typer, og 6 bygninger (hvorav stabburet er opprinnelig, de andre bygningene gjenreist på gamle tufter). Husene benyttes som feriested. Engene har aldri vært helt gjengrodd, og hele området framstår som et verdifullt kulturlandskap med både enger, bygninger og kantsoner i god hevd.

Slått opphørte rundt 1960, men svakt husdyrbeite (sau, og sommerstid hest) fram til slutten av 1990-tallet har gjort at mye av artsamangfoldet på engene trolig ble opprettholdt (men trolig klart redusert i areal). Oppslag av trær og busker ble ryddet fra kantsonene tidlig på 1990-tallet. Gaarder (2000) rapporterer fra 1999 at engene var preget av manglende skjøtsel og av å ha vært i svak, men ikke iltfor dårlig hevd tidligere. Han karakteriserer enkelte partier særlig på sentrale deler som godt utviklet natureng. Graset var høyvokst med få spor etter beite, men lavt innslag av gammelt strø på bakken, noe som indikerte at beitetrykket delvis klarte å holde vegetasjonen nede men at gjengroingen ville komme raskt uten ny og mer omfattende hevd.

I nyere tid (første gang 2002) har målrettet skjøtsel blitt gjennomført ihht. skjøtelsesplan, mer skog i kantene er ryddet, årlig slått foregår, og pr. 2013 er mye av engarealet velutviklet natureng og i god hevd, men likevel av variabel kvalitet mht. artsinnhold og biologisk verdi. Engarealene varierer mellom frisk fattigeng, fattig tørreng og små partier svakt til kanskje middels baserik tørreng. De mest artsrike og

best utviklede naturengpartiene finnes på sentrale deler av vollen, særlig på de soleksponte bakkene nedenfor husene, men også på tunet. Her er innslaget av naturengplanter stort. Lenger ned på vollen har det i nyere tid blitt ryddet en del skog og tidligere enger har blitt restaurert. Engfloraen synes å ha respondert positivt på dette. Det er glidende overgang mot skogsmark omkring, med økende innslag av typiske skog- og hogstflatearter. Noen få halvgamle furutrær og enkelte osp og bjørk står ved husene som tuntrær (positivt). I kantsonene rundt er det ganske mye eldre osp.

Problemarter har begrenset forekomst i selve slåttemarka. Gjengroingsarter forekommer kun meget beskjeden. Tilgrensende arealer har imidlertid oppslag av lauvkratt, smågran, einer og bringebær som må holdes i sjakk. På fuktigere og (dels) tidligere gjødselpåvirket mark (ved fjøset) er det fortsatt høyvekst vegetasjon med bl.a. stornesle.

De gamle, åpne slåtteeengene og naturbeitemarkene rundt Vassfarplassen var utvilsomt vesentlig større i gamle dager. Bl.a. finnes flere gamle rydningsrøysen i skogen omkring som vitner om dette.

Artsmangfold: Naturengfloraen er relativt rik (vurdert fra potensialet de aktuelle, nokså basefattige engtypene har), men med betydelig variasjon mellom ulike partier. Soleksponte, tørre partier har den rikeste naturengfloraen. Gaarder (2000) og Høitomt (2012) lister i alt 27 naturengplanter og 4 seterplanter: aurikkelsveve, blåklukke, dunhavre, dunkjempe, engfiol, engfrytle, engnellik, engtjæreblom, finnskjøgg, fjellmarikåpe, fjellrapp, fjelltimotei, gulaks, gulmaure, harerug, hårsveve, jonsokkoll, kattefot, kjerteløyentrøst, hvitmaure, legeveronika, marinøkkel, nattfiol, prestekrage, sauesvingel, setergråurt, skogkløver, smalkjempe, småengkall, sumpmaure, tepperot, tiriltunge. Av disse er dunhavre, dunkjempe, engnellik, gulmaure og marinøkkel de mest interessante. Andre deler av enga har lavere innslag av naturengplanter, og domineres i stedet av mindre kravfulle arter som sølvbunke, engsyre, firkantperikum, ryllik og rødsvingel, samt stornesle nær fjøset. Som følge av den utførte skjøtselen synes naturengplantene å være i ekspansjon. Kantsonene av vollen preges stort sett av arter knyttet til skog og hogstflater, samt trivielle engplanter. Beitemarkssopp ble undersøkt av Geir Gaarder 3.10.1999, supplert med enkelte flere funn av Høitomt (2012). Fungoen av disse artene er relativt rik, med i alt 23 påviste arter: blektuppet småkøllesopp (*Clavulinopsis luteoalba*), rødgul småkøllesopp (*C. laeticolor*), blåstilket rødspore (*Entoloma asprellum*), vorterødspore (*E. papillatum*), silkerødspore (*E. sericellum*), beiterødspore (*E. sericeum*), skjørvokssopp (*Hygrocybe ceracea*), mønjevokssopp (*H. coccinea*), kjeglevokssopp (*H. conica*), liten vokssopp (*H. insipida*), seig vokssopp (*H. laeta*), engvokssopp (*H. pratensis*), kritt vokssopp (*H. virginea*), elfenbenshette (*Mycena flavoalba*) – og de 5 rødlisteartene (ihht. 2010-rødlista) grå småfingersopp (*Clavulinopsis cinereoides*) (NT), lillagrå rødspore (*Entoloma griseocyanum*) (VU), musserongvokssopp (*Hygrocybe formicata*) (NT), lutvokssopp (*H. nitrata*) (NT), svartduggvokssopp (*H. phaeococcinea*) (NT). Utbredelsen av disse artene på engene viste store likhetsstrekk med naturengplantene, men de virket ikke så sterkt knyttet til de tørre bakkene. De mest interessante partiene for beitemarkssopp så ut til å være nær stien mellom husene, samt i et belte fra nedre del av tørrbakkene og mot nordøst et stykke nedenfor låven. Utenfor disse to delområdene ble det bare gjort enkelte funn, på sentrale deler av vollen og på en delvis adskilt engfleck på ei slette i sørvestkant av vollen. I kantsonene mot skogen og nær husene ble det ikke funnet beitemarkssopp. De fleste beitemarkssoppene opptrådte sparsomt og med enkeltfunn, og bare noen lite kravfulle arter som engvokssopp og kritt vokssopp ble funnet flere steder. Ospetrærne i kantsonene er attraktive som reirtrær for hakkespetter, og både svartspett, gråspett, grønnspekk, flaggspekk og tretåspekk er observert, de fire første hekkende. Sekundære hullrugere benytter de gamle spettehullene som reirplass, og bl.a. perleugle, kvinand, kjøttmeis, svartvit fluesnapper og rødstjert hekker her. Gulsanger er også hørt. På ospene vokser typiske sopp- og lavararter for solåpne kulturlandskaps-kantsoner, med flatragg (*Ramalina sinensis*) (NT) som mest interessant.

Bruk, tilstand og påvirkning: Vassfarplassen ble ryddet på midten av 1700-tallet. Etter den tid har engene vært åpne, og har trolig aldri vært utsatt for kunstgjødsel eller sprøyting, og i liten grad overflatedyrking. Slått opphørte trolig rundt 1960, men svakt husdyrbeite forhindret gjengroing i såpass grad at mye av arts mangfoldet trolig ikke forsvant fram til rydding ble igangsatt ca 30 år seinere. I 2002 ble årlig slått gjenopptatt. Dagens skjøtsel/hevd følger skjøtelsesplan (Høitomt 2012) og omfatter årlig slått seint i sesongen, uttak av gran i kantsonene og rydding av lauvkratt ved behov. Pågående (og planlagt) skjøtsel vurderes som god, og ivaretar biologisk mangfold godt. Informasjonstavle med informasjon om natur- og kulturverdiene og skjøtselen er satt opp.

Fremmede arter: Ingen kjente.

Del av helhetlig landskap: Vassfarplassen ligger i Indre Vassfaret landskapsvernområde, med viktige kvaliteter knyttet til landskap og visse (men ikke store) verdier knyttet til skog. De fleste gamle plassene i Vassfaret er for lengst gjengrodd og har mistet mye av sine biologiske naturverdier. Vassfarplassen er det eneste gjenværende arealet med godt utviklet natureng i indre Vassfaret, og et av få slike i hele Vassfaret (trolig det beste i hele Vassfaret).

Verdivurdering: Vassfarplassen har betydelige kvaliteter som kulturlandskap: arealet er brukbart (men likevel ikke særlig stort), naturengfloraen er godt utviklet med 31 natureng- og seterplanter (inkl. enkelte lokalt sjeldne), beitemarkssoppfungoen er temmelig rik (inkl. 5 rødlistearter ihht. 2010-rødlista (1 VU, 4 NT)), og området er i god hevd med årlig slått. Ihht. Jordal & Gaarder (1997) får området 38 beitemarkssopp-arts poeng, noe som gir regional verdi for denne artsgruppen. Intakt og velhevet slåttemark som her er sjeldent, slåttemark er utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven, og naturtypen er vurdert som sterkt truet (EN). Området er ganske sikkert det biologisk mest verdifulle kulturlandskapet i Vassfaret. Kvalitetene varierer imidlertid mellom ulike deler av engene. Med fortsatt skjøtsel i framtida vil sannsynligvis stadig større deler av arealet bli velutviklet og artsrik natureng. Naturengfloraen og beitemarkssoppfungoen (med 36 beitemarkssopp-poeng) gir regional naturverdi som kulturlandskap etter Jordal & Gaarder (1995) sitt system. Lokaliteten vurderes som svært viktig (verdi A).

Skjøtsel og hensyn: Gaarder (2000) sin anbefaling av skjøtsel videreføres, og dagens hevd ihht. vedtatt skjøtelsesplan med årlig slått av 5,3 daa som viktigste tiltak (Høitomt 2012) ivaretar på en god måte naturverdiene og legger også grunnlag for ekspansjon/forbedring av kvalitetene. Ideell skjøtsel vil trolig være en kombinasjon av seinsommerslått etterfulgt av høstbeite (for eksempel sau eller hest) med god nedbeiting. Et mer realistisk alternativ som også i stor grad sikrer naturverdiene er bare slått (og selvsagt fjerning av høyet). Hvis det er nødvendig å prioritere slått av deler av den åpne vollen, bør de åpne, sentrale partiene nedenfor husene ha førsteprioritet, etterfulgt av engpartier på og ved tunet. Det er viktig at engene ikke blir gjødslet, sprøytet eller jordbearbeidet på noe vis. Lett utstyr til slått og fjerning av gras er viktig benyttes (manuelt arbeid med ljå, og/eller tohjuls slåmaskin). Evt. økning av engarealet (restaurering av mest mulig av det som var åpne enger i gamle dager) er utelukkende positivt. Kantsonene av gammel osp bør i størst mulig grad bevares, og gjerne utvides vha. selektiv hogst av gran omkring slik at arealet åpent og halvåpent landskap omkring Vassfarplassen blir større. Inngjerding for å forhindre sauebeiting (sau beiter gjerne selektivt på urter/blomster framfor gras) vil være positivt, siden slått fullt ut ivaretar behovet for hevd.

5 Amundheimen

Naturtype: Slåttemark -
BMVERDI: C

Innledning: Undersøkt av Geir Gaarder (Miljøfaglig Utredning) 19.8.1999, ifbm. botaniske undersøkelser av tre kulturlandskap i Vassfaret (de to andre var Vassfarplassen og Olsonheimen) (Gaarder 2000). Naturtypebeskrivelse oppdatert av Tom H. Hofton (BioFokus) ifbm. frivillig vern av skog (forslag om omgjøring fra landskapsvernområde til naturreservat), helt basert på beskrivelsen til Gaarder (2000). Naturbase (2014)-lokalitet BN00017477 erstattes av ny beskrivelse og avgrensning.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Amundheimen ligger ca 620 moh. nederst i den sørvendte lia nordvest for Nevlingen i Indre Vassfaret landskapsvernområde, og er en liten plass et par hundre meter øst for Vassfarplassen. Lokaliteten består av et lite åpent areal omkring husene, omgitt av skog. Berggrunn (NGU 2014): granitt-granodioritt. Bioklima-region: mellomboreal – overgangsseksjon (MB-OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten klassifiseres som slåttemark, bl.a. fordi optimal skjøtsel er slått. Amundheimen har vært omtrent helt gjengrodd tidligere, men som følge av hogst og rydding tidlig på 1990-tallet er plassen nå ganske åpen. Selv om vegetasjonen delvis har engpreg, har perioden plassen har vært helt gjengrodd ført til at ingen arealer kan betegnes som natureng på Amundheimen.

Artsmangfold: Karplantefloraen domineres av skog- og hogstflatearter, mens naturengfloraen er sparsom og bare hist og her vokser spredte restpopulasjoner av vanlige naturengplanter (blåklukke, dunkjempe, engfiol, engfrytle, finnskjøgg, fjellmarikåpe, fjelltimotei, gulaks, harerug, kattedot, hvitmaure, legeveronika, prestekrage, tepperot). Potensialet for beitemarkssopp er vurdert som svært dårlig.

Bruk, tilstand og påvirkning: Amundheimen har vært helt gjengrodd en periode, men ble ryddet på 1990-tallet. Dagens tilstand og bruk er ikke kjent.

Fremmede arter: Ingen kjente.

Del av helhetlig landskap: Amundheimen ligger i Indre Vassfaret landskapsvernområde, med viktige kvaliteter knyttet til landskap og visse (men ikke store) verdier knyttet til skog. De fleste gamle plassene i Vassfaret er for lenge gjengrodd og har mistet mye av sine biologiske naturverdier.

Verdivurdering: Amundheimens engarealer har vært dårlig skjøttet i lang tid, og har bare marginalt utviklete naturengsamfunn og naturengflora (12 arter naturengplanter og 2 seterplanter påvist). De biologiske kulturmarks-kvalitetene er derfor små. Lokaliteten vurderes likevel som lokalt viktig (verdi C) som følge av at dette er et av svært få gjenværende åpent slåttemark/naturbeitemark i indre Vassfaret, det har restaureringspotensial, og det ligger nær Vassfarplassen er det kort avstand til artsrike naturenger hvorfra arter kan spre seg.

Skjøtsel og hensyn: Gaarder (2000) anfører at Amundheimen har kommet såpass langt i gjengroing at det ikke lenger er særlig interessant å skjøtte kulturlandskapet her ut fra biologiske hensyn. Fordi det er svært lite gjenværende slåttemark og naturbeitemark i Vassfaret, og fordi slike kulturlandskap er en viktig del av Vassfaret som helhet, anbefales likevel restaurering og skjøtsel av området. Årlig seinsomerslått er trolig optimalt. Skjøtsel av området bør samordnes med Vassfarplassen. Evt. økning av engarealet (restaurering av mest mulig av det som var åpne enger i gamle dager) vurderes som utelukkende positivt.

Artsmangfold

Kombinasjonen mellomboreal til lavalpin vegetasjonssone, mangel på avvikende/rike naturtyper og skogsamfunn (rik berggrunn, rasmark, bekkeløfter etc.), og dårlig utviklet naturskogstilstand på storparten av arealet, gjør at artsmangfoldet samlet sett er temmelig fattig, og i stor grad "som vanlig" for barskogsområder på indre Østlandet. Naturskogsarter og rødlistearter mangler nesten helt på store arealer og forekommer bare i lav til svært lav tetthet, og kravfulle/sjeldne arter er svært få. Til sammen er likevel såpass mange som 24 rødlistearter (utenom vilt) kjent i området, fordelt på 5 beitemarkssopp (1 VU, 4 NT), 7 vedsopp (alle NT) og 12 lav (1 EN, 2 VU, 9 NT). I Bringene NR tilkommer ytterligere to rødlistearter (alm og langkjuke *Gloeophyllum protractum*), og i Nevlingkollen én (lys brannstubbela *Carbonicola/Hypocenomyce anthracophila*). Antallet må ses i lys av områdets store areal.

Av disse 24 er 11 knyttet til gran (5 vedsopp, 6 lav), 7 knyttet til furu (2 vedsopp, 5 lav), 1 lav knyttet til osp (flatragg i kantsonen til Vassfarplassen), og 5 er beitemarkssopp. Det mest interessante artsmangfoldet finnes i (1) gammel fjellgranskog nær skoggrensa (kjerne 2 og 3), (2) små lommer av gammel furuskog, og (3) slåttemarka på Vassfarplassen. Rødlisteartene knyttet til gran er klart konsentrert til de to fjellskogs-kjerneområdene, mens de fleste artene knyttet til furu er funnet i det svært lille partiet nord i Suluvasslia (5 rødlistearter påvist her (flekkhvitkjuke, blanknål, furuskjell, *Chaenothecopsis fennica*, ulvelav), hvorav de 4 første kun funnet her i hele området). De furutilknyttede artene lever "på lånt tid" i området, siden de finnes på restelementer som ikke vil nydannes på svært lang tid – disse artene representerer urealisert utdøelsessjeld i området.

Karplantefloraen i Vassfaret ble grundig kartlagt av Aune (1978). I Vassfaret med Vidalen og Bukollen ble det registrert ca 330 karplantearter. Dette må sies å være et relativt høyt tall, tatt i betraktning arealet som ble undersøkt (96 km²) og klimaet i området, og gjenspeiler en betydelig variasjonsbredde i naturtyper og lokalklima. Floraen i Vassfaret preges av arter typiske for det boreale barskogsbeltet, med østlig – nordøstlig utbredelse. Aune (1978) nevner bl.a. huldregras og nubbestarr (førstnevnte i Kanan sør for Aurdalsfjorden og i Aurdalssæterberga, sistnevnte sør for østenden av Nevlingen). Det suboseaniske elementet er svært sparsomt representert, med skrubber i bakliene og bjønnekam på to lokaliteter (Aune 1978) (bl.a. nær vestenden av Nevlingen innenfor vurderingsområdet for frivillig vern). Elementet av sørlige, varmekjære arter er litt bedre utviklet, men ikke spesielt rikt, bl.a. er edelløvtrær svært sjeldne i Vassfaret (i tilknytning til vurderingsområdet kun alm, som vokser i østskrenten av Bringene). En betydelig del av karplante-artsmangfoldet i Vassfaret som helhet er knyttet til små lommer av avvikende rike vegetasjonssamfunn. Innenfor vurderingsområdet er det svært sparsomt med slike steder, og karplantefloraen er gjennomgående fattig, men likevel variert med et bra utvalg vanlige arter som følge av relativt god variasjonsbredde av vegetasjonstyper. Den varme sørskrenten av Nevlingkollen (særlig innenfor eksisterende reservat) og i mindre grad sørskrenten av Vassfarkollen med varm lågurtskog og arter som blåveis, tysbast, hengeaks og storkransmose, og (trolig i størst grad) slåttemarka på Vassfarplassen med sin relativt rike naturengflora, skiller seg mest ut i positiv forstand.

Moser er ikke godt undersøkt, men Aune (1978) sine undersøkelser omfattet også skogbunnsmosene. Mosefloraen i Vassfaret må karakteriseres som helt vanlig for fattig, boreal barskog, og området mangler i stor grad naturtyper og spesielle habitater som gir grunnlag for en rik moseflora (dette gjelder også vurderingsområdet). Klart mest interessante funn er huldretormose (*Sphagnum wulfianum*), som Aune fant i dalbunnen ca 1 km nord for Greineløken (altså litt øst for vurderingsområdet).

Jordboende sopp er dårlig undersøkt (feltarbeid til feil årstid). Det er imidlertid ikke skogtyper i området som gir grunnlag for rike jordsopp-samfunn, og artsmangfoldet er ganske sikkert fattig og ordinært. Et mindre utvalg rikskogsarter forekommer sannsynligvis i sørskråningene under Nevlingkollen og Vassfarkollen (men potensialet for sjeldne og rødlistede arter er

svært begrenset). (Sand)furuskogen på elveslettene langs Strøselva kan derimot ha et visst (men ikke stort) potensial for interessante arter. Beitemarkssopp-fungaen på Vassfarplassen er derimot ganske rik, med et betydelig antall arter, inkludert 5 rødlistearter (se Gaarder 2000 og kjerneområde 4).

Vedsoppfungaen er artsfattig og ordinær. Naturskogsarter (selv de vanligste slike, som er tallrike i gammel naturskog en del andre steder i regionen) er svært sjeldne i området og mangler helt på mesteparten av arealet. Det er vanskelig å se for seg andre årsaker enn den langvarige, omfattende hogstpåvirkningen, som har resultert i dårlig utviklet naturskogstilstand på stor arealskala, lite dødved og kontinuitetsbrudd på nesten hele arealet. Bare små arealer marginal og skrinnskog helt opp mot skoggrensa har ligget mer beskjedent påvirket av de omfattende hogstene, refugier der kravfulle arter kunne overleve den landskapsomfattende påvirkningen har derfor vært (svært) små.

Området er i så måte interessant for forskning på artsmangfold i skog (både vedsopp og andre artsgrupper) i lys av skogbrukshistorien, særlig mtp. sammenlikning med andre mellom- til nordboreale storområder i regionen: Vassfaret som et stort område sterkt preget av en langvarig historie av omfattende gjennomhogster som har resultert i små kjerneområder/refugier for artsmangfoldet, sammenliknet med noen andre store gammelskogsområder hvor skogbrukshistorien har vært mer variabel og lite påvirkete refugier kontinuerlig har vært til stede i landskapet. Det er for eksempel stor kontrast til Rrillemarka-Rollagsfjell, som har hatt betydelige arealer beskjedent påvirket skog gjennom hele gjennomhogstepoken, noe som er en viktig faktor for at området har et meget rikt artsutvalg vedboende sopp.

De to fjellgranskogs-kjerneområdene (kjerne 2 og 3), samt det omtalte svært lille arealet furu-naturskog nord i Suluvasslia, skiller seg ut ved å ha et litt rikere utvalg vedlevende sopp på hhv. gran og furu. Artsutvalget er imidlertid på ingen måte rikt, det er snakk om lave tettheter av ganske vanlige arter som duftskinn, svartsonekjuka og gammelgranskål. Kun 7 rødlistearter (2 tilknyttet furu, 5 gran) på 15 km², alle i laveste kategori (NT), må karakteriseres som dårlig.

Lavfloraen er også gjennomgående fattig, på både gran, furu, lauvtrær og berg. Vanlige arter dominerer, naturskogsarter er få og opptrer sparsomt. De fuktige bakliene i sørvest (sør for Øvre Grunntjenn og sørover) har ganske mye skjeggjav, både gubbeskjegg i granskog og mye mørkskjegg (*Bryoria* spp.) i barblandingsskog. Sistnevnte er et kontinentalt trekk ved området. Her er det også fuktighetskrevene arter som randkvistlav på selje.

Rikbarkssamfunn generelt, inkl. lungeneversamfunnet, er dårlig utviklet, det finnes i artsfattig utforming på noen få gamle seljer og enkelte rogn. Skrubbenever er sett vest for Nedre Grunntjenn (sammen med randkvistlav) og på Vassfarkollen, lungenever på Vassfarkollen, i Nevlingkollen NR (rikelig) og lia mellom Nevlingkollen og Vassfarplassen (rikelig på flere selje og rogn), samt på ei svær, gammel gjensatt selje på stor hogstflate under/sør for Nevlingkollen utenfor vurderingsområdet (dels egne obs., dels Geir Høitomt pers. medd.). Lungeneversamfunnet er litt bedre utviklet i brattlia oppunder Nevlingkollen innenfor eksisterende reservat, Høitomt (2009) nevner mye lungenever, skrubbenever, stiftfittlav, glattvrenge, lodnevrenge og skjelligye. Det antas at denne skogen har potensial for sjeldnere skorpelav og knappenåslav på gammel selje.

Sump- og myrkantskogen vest for Øvre Grunntjenn har mye skjeggjav, og er habitatmessig tilnærmet optimalt for bl.a. mjuktjafs (*Evernia divaricata*), men arten ble ikke påvist. Arten er ikke kjent fra Vassfaret, i motsetning til flere andre områder i regionen (bl.a. Vikerfjell-Vidalen). Det er vanskelig å tenke seg annet enn skoghistoriske/påvirkningsmessige årsaker til dette.

Den mest interessante lavfloraen finnes i fjellgranskogs-kjernene (2 og 3), i form av knappenåslav på gamle grantrær og gadd, men det er ikke snakk om spesielt rikt utviklete artssamfunn, og spesielle/kravfulle arter er fåtallige. Trollsotbeger på tre grantrær er mest spesielt. Interessant er også gryntjafs øst for Nevlingkollen, en kontinental art som her er nær sørkanten av sin utbredelse.

På furugadd finnes sparsomt ulvelav og enkelte andre følgearter noen få steder, men disse har dårlige framtidssikter (nydannelsen av slike elementer er svært langsom og har i stor grad stoppet opp for lenge siden).

Fuglefaunaen virker omtrent som normalt for boreale til lavalpine skog- og fjelltrakter på indre Østlandet. Indre Vassfarets relativt uberørtgjør at forstyrrelsesfølsomme arter som eksempelvis kongeørn og storlom hekker i området. Hakkespetter og andre hullrugere har ikke spesielt gode forhold i området som følge av dårlig utviklet naturskogstilstand, men eksempelvis både tretåspett (trolig mest i de gamle fjellgranskogene) og gråspett (påvist hekkende i de osperike partiene ved Vassfarplassen) forekommer. Kantsonen med osp rundt Vassfarplassen er grunn til å framheve spesielt mht. fugl. Lavskrike er jevnlig observert (Artskart 2014), men ble ikke sett under 2013-kartleggingen, og bestanden er trolig ikke stor. Se ellers IBP-prosjektets viltrapporter.

Tabell: Artsfunn i Indre Vassfaret. Kolonnen Totalt antall av art summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen Funnet i kjerneområde henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Lommer	<i>Gavia arctica</i>	Storlom	NT	1	1
Vade-, måke-, og alkefugler	<i>Actitis hypoleucos</i>	Strandsnipe	NT	1	1
Spettefugler	<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåspett		2	1, 2 ₁
	<i>Picus canus</i>	Gråspett		1	1

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Spurvefugler	Motacilla cinerea	Vintererle		1	1
Ormetungefamilien	Botrychium lunaria	Marinøkkel		1	4 ₁
Nellikfamilien	Dianthus deltoides	Engnellik		1	4 ₁
Grasfamilien	Avenula pubescens	Dunhavre		1	4 ₁
	Poa alpina	Fjellrapp		1	4 ₁
Maurefamilien	Galium verum	Gulmaure		1	4 ₁
Maskeblomstfamilien	Rhinanthus minor	Småengkall		1	4 ₁
Kjempefamilien	Plantago media	Dunkjempe		1	4 ₁
Busk- og bladlav	Alectoria sarmentosa	Gubbeskjegg	NT	9	1 1 ₄ 2 ₂ 3 ₂
	Bryoria nadvornikiana	Sprikeskjegg	NT	4	1 1 ₂ 2 ₁
	Cladonia parasitica	Furuskjell	NT	1	1
	Evernia mesomorpha	Gryntjafs	NT	1	3 ₁
	Hypogymnia bitteri	Granseterlav		9	4 1 1 ₂ 3 ₂
	Hypogymnia vittata	Randkvistlav		2	2
	Letharia vulpina	Ulvelav	VU	12	4 2 ₃ 3 ₃
	Lobaria pulmonaria	Lungenever		5	5
	Lobaria scrobiculata	Skrubbenever		3	3
	Ramalina sinensis	Flatragg	NT	1	4 ₁
Skorpelav	Calicium denigratum	Blanknål	NT	2	1 3 ₁
	Chaenotheca subroscida	Sukkernål		6	2 3 3 ₃
	Chaenothecopsis fennica		NT	1	1
	Cyphelium inquinans	Gråstobeger	NT	2	3 ₂
	Cyphelium karelicum	Trollsotbeger	EN	2	2 1 3 ₁
	Hypocenomyce castaneocinerea	Mørk brannstubbeklav	VU	1	1
	Pyrrhospora elabens			4	2 3 ₂
	Sclerophora coniophaea	Rustdoggnål	NT	1	2 ₁
Sopp jordboende	Clavaria falcata	Hvit køllesopp		1	4 ₁
	Clavulinopsis cinereoides	Grå småfingersopp	NT	1	4 ₁
	Clavulinopsis corniculata	Gul småfingersopp		1	4 ₁
	Clavulinopsis laeticolor	Rødgul småkøllesopp		1	4 ₁
	Clavulinopsis luteoalba	Blektup-petsmåkøllesopp		1	4 ₁
	Entoloma asprellum	Blåstilket rødspore		1	4 ₁
	Entoloma griseocyaneum	Lillagrå rødskivesopp	VU	1	4 ₁
	Entoloma papillatum	Vorterødskivesopp		1	4 ₁
	Entoloma sericellum	Silkerødskivesopp		1	4 ₁
	Entoloma sericeum	Beiterødspore		1	4 ₁
	Hydnellum caeruleum	Blå brunpigg		1	1
	Hygrocybe ceracea	Skjør vokssopp		1	4 ₁
	Hygrocybe chlorophana	Gul vokssopp		1	4 ₁
	Hygrocybe coccinea	Mønjevokssopp		1	4 ₁
	Hygrocybe fornicata	Musserongvokssopp	NT	1	4 ₁
	Hygrocybe insipida	Liten vokssopp		1	4 ₁
	Hygrocybe laeta	Seig vokssopp		1	4 ₁
	Hygrocybe nitrata	Lutvokssopp	NT	1	4 ₁
	Hygrocybe phaeococcinea	Svartdugget vokssopp	NT	1	4 ₁
	Hygrocybe pratensis	Engvokssopp		1	4 ₁
	Hygrocybe reidii	Honningvokssopp		1	4 ₁
	Hygrocybe virginea	Krittovokssopp		1	4 ₁

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
	<i>Mycena flavoalba</i>	Elfenbenhette		1	4 ₁
Sopp vedboende	<i>Antrrodia albobrunnea</i>	Flekkhvitkjuke	NT	1	1
	<i>Cystostereum murrayi</i>	Duftskinn		6	2 ₃ 3 ₃
	<i>Fomitopsis rosea</i>	Rosenkjuke	NT	1	1
	<i>Leptoporus mollis</i>	Kjøttkjuke		1	3 ₁
	<i>Phellinus chrysoloma</i>	Granstokkjuke		6	2 ₂ 2 ₂ 3 ₂
	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Granrustkjuke		5	3 ₂ 2 ₁ 3 ₁
	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Svartsonekjuke	NT	6	1 ₂ 3 ₂ 3 ₂
	<i>Phellinus pini</i>	Furustokkjuke		1	1
	<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkeskinn	NT	1	1
	<i>Pseudographis pinicola</i>	Gammelgranskål	NT	11	2 ₂ 1 ₂ 2 ₄ 3 ₃
	<i>Veluticeps abietina</i>	Praktbarksopp		2	3 ₂
Barksopp	<i>Chaetodermella luna</i>	Furuplett	NT	1	1

Avgrensning og arrondering

Sammen med eksisterende Bringen og Nevlingkollen naturreservater utgjør området et 24,5 km² stort tverrsnitt av indre Vassfardalen (grovt anslått 21 km² skogdekt). Det fanger opp dalbunnen på den ca 4,5 km lange strekningen mellom Suluvatnet og Nevlingen, og lisidene på begge sider helt opp til snaufjellet. Området favner dermed hele topografien, med tilhørende økologiske gradienter, og anses som velarrondert.

Avgrensningen har imidlertid også klare svakheter. Det viktigste er sørsiden av dalen (Flå-siden), hvor kun dalbunnen er inkludert. Bl.a. inngår bare nedre del av kjerneområde 1 slik tilbudsgrensa var trukket. Liene oppover mot Domfet-Likkistefjell ser ut til å være dominert av eldre skog, og hører landskapsmessig naturlig til dette aktuelle avsnittet av Vassfardalen, der Raudfjellet-Likkistefjellet på sørsiden og Nevlingkollen på nordsiden markerer et topografisk nokså markant skille mot den rettere og videre midtre-ytre Vassfardalen videre utover. Tross noe veier og enkelte (nye) hogstflater ville det klart styrket området om også disse bakliene var med. Dette både pga (1) økt areal, (2) humid eldre granskog (med Vassfarets eneste forekomst av huldresty ifølge Artskart (2014)), og viktigst (3) det ville omfavne en betydelig større del av Vassfardalens begge dalsider og gitt vesentlig bedre avgrensning. Også lia på østsiden av Nevlingen (mellom vatnet og veien oppi lia) er eldre skog som med fordel kunne vært inkludert. Det foreligger også noe utvidelsesmuligheter sørøst for Nevlingkollen, hvor området kunne vært trukket lavere ned i lia. Avgrensningsmessig ville det også vært fordelaktig om en større lengdestrekning av dalen oppover mot Strøen var inkludert, men dette anses som lite aktuelt pga. omfattende hogstpåvirkning og flere veier. For øvrig er det nokså gammel furuskog (mye gammel grov gadd og bra med ulvelav) i området mellom Skrukkefylla og Veslefjell (Venelibekken-Gjermundbekken) (G. Høitomt pers. medd.), men det er usikkert om det er direkte sammenheng så langt utover.

Mye av skogen i dalbunnen har marginale biologiske kvaliteter, og er også en del preget av veier og hogstingrep. En snevrere avgrensning kunne i lys av dette trekkes slik at dalbunnen nedenfor utløpet av Øvre Grunntjenn utelates. Denne muligheten styrkes også av at det på vestsiden kun er selve dalbunnen som er med, og ikke lisidene oppover. Fordi et hovedaspekt ved hele vurderingsområdet er muligheten for et storområde som fanger opp mest mulig av hele dalføret, anses det imidlertid som en større styrke å inkludere også dalbunnen, selv om inngrepsstatus her ikke er optimal, og restaureringshorisonten er lang.

Andre inngrep

Vassfaret ble inntil et par tiår siden regnet som et et av de siste store, sammenhengende områdene under barskogsgrensa på Østlandet med lav grad av tekniske inngrep og bestandsskogbruk. Selv om veinettet og andre inngrep fortsatt er på et lavere nivå i Vassfaret enn i mye av skoglandskapet ellers på Østlandet, er denne karakteristikken ikke lenger riktig, og Vassfaret har i dag mistet mye av sitt opprinnelig urørte preg. I dag er det skogsbilvei nesten helt gjennom Vassfardalen, og ytre og midtre deler av dalen er betydelig preget av bestandsskogbruket. Imidlertid er dalføret uten nyere hyttebebyggelse som følge av landskapsvernområde-forskriftene.

Indre Vassfaret (med undersøkelsesområdet 2013) er den delen av Vassfaret med minst grad av påvirkning fra tekniske inngrep og bestandsskogbruk (jf. strengere restriksjoner i Indre Vassfaret LVO sammenliknet med Vassfaret-Vidalen LVO). Bruksplan er utarbeidet, som bl.a. regulerer skogbruket. Skogsbilvei av varierende (men gjennomgående dårlig) standard går gjennom mye av dalbunnen på østsiden, nesten inn til Suluvatnet. Dene er låst med bom. Langs veien er det hogd en del småflater og gjennomhogster inntil for en del år tilbake, og flere steder langs Øvre Grunntjenn og langs elva opp mot Suluvatnet ser en velteplasser hvor tømmeret ble lempet ut i vassdaget under fløtningene som ble gjenopptatt i 1991 iht. kulturvernplanen for Vassfaret. Fløtningen ble avsluttet for noen år siden (Geir Høitomt pers. medd.).

Litt større hogstflater og ungskogfelt finnes øst-nordøst for Nevlingen (der grensa mellom det ytre og indre landskapsvernområdet går). På vestsiden av dalen, i liene litt opp fra Nevlingen – Nedre Grunntjenn – Øvre Grunntjenn ble det for to-tre år siden hogd flere mindre hogstflater. For øvrig er det store hogstflater tilgrensende i liene sør for Nevlingkollen. Nord i undersøkelsesområdet, øst for nordenden av Suluvatnet, er det ganske store åpne hogster (mest frøtrestillingshogster) og

traktorveier. Pga. disse inngrepene er dette partiet arrondert ut av avgrensningen.

Av bygninger finnes noen få gamle koier langs vassdraget, dessuten seks bygninger på Vassfarplassen (hvorav stabburet fra 1846 er opprinnelig, de andre gjenoppbygd på gamle tufter) og noen på Amundheimen. Både Vassfarplassen og de gamle kulturminnene framstår som positive elementer i landskapet, og ikke negative inngrep.

Spor etter gamle dagers virksomhet er tallrike i området. Det er gamle boplasser og setre, gamle tømmerfløtningsdammer, opprensete og utrettede elveløp (Grunntjennfossen ble rensert etter 1990), etc. Dalføret var bebodd før Svartedauen, men lå lenge øde. Fra 1740 ble det etter hvert 12 småbruk/plasser i dalen. Mye av det gamle, åpne kulturlandskapet er i dag tatt tilbake av skogen, og mange av de gamle bygningene er også borte.

Mikkelsplassmølla i Grunntjennfossen er restaurert (første gang i 1953) og står åpen for overnatting. Oppe ved Fjellsetra ovenfor Vassfarplassen ligger en stor ansamling gamle slipp-containere fra krigen. Også spor etter fangstvirksomhet finnes, for eksempel beskriver Høitomt (2014) ei rovfuglsaks plassert i toppen av en furugadd på Vassfarkollen. Vassfaret er et populært friluftsområde, og det er en del velbrukte stier i området, leirplasser, dessuten natur- og kultursti med informasjonstavler Veneli-Øvre Grunntjenn. Det bør for øvrig vurderes om man bør legge opp ferdig ved på mye brukte leirplasser (bålved-ressursene omkring disse plassene er hardt utnyttet).

Vurdering og verdsetting

Isolert sett har vurderingsområdet relativt små naturverdier. Det er helt dominert av fattige mellom- og nordboreale barskogssamfunn, mens rike skogtyper (med dertil hørende høyt artsmangfold) er svært dårlig representert (men er lokalt viktige for biologisk mangfold i området). Størst negativ innvirkning på naturverdiene er likevel områdets sterke og langvarige påvirkning fra omfattende gjennomhogster, som har foregått i nesten hele området og helt opp mot skogrensa de fleste steder. Dette har ført til at storparten er "vanlig" eldre-halvgammel skog som har lang restaureringshorisont fram til mer naturskogsnaer tilstand, og bare mindre deler kan karakteriseres som eldre naturskog. Det meste av dette er dessuten den fattigste og høyestliggende fjellgranskogen (kjerne 2 og 3). Viktige naturskogselementer (biologisk gamle trær, gadd og læger, kontinuitet i slike elementer) mangler helt eller er svært sparsomt i storparten av området, og gjennom dette er hogstpåvirkningen årsaken til at artsmangfoldet er fattig.

Denne omfattende storskala påvirkningen synes for øvrig å ha foregått i det aller meste av Vassfaret, noe som utvilsomt har hatt stor negativ betydning for artsmangfoldet i dalføret. På den annen side gjør denne påvirkningshistorien også dalføret interessant som referanseområde/sammenlikningsområde med andre store barskogsområder med annen brukshistorie (stort område eldre skog men svært lav andel kjerneområder/refugier for artsmangfoldet, jf. noen andre storområder med også historie av hard plukkhogstpåvirkning men større andel kjerneområder hvor arter har overlevd).

Naturfaglig sett er det imidlertid som et storområde sammen med Bringen og Nevlingkollen naturreservater (samt også tilgrensende arealer), at vurderingsområdet må vurderes. Til sammen danner disse en (meget) godt arrondert og naturlig velavgrenset økologisk enhet på 24,5 km², som favner et tverrsnitt av Vassfar-naturen inkludert hovedvassdraget over nær 5 km lengde og hele dalprofilen "fra vegg til vegg". Som også Aune (1978) framhever, er området representativt for høyere liggende barskog i regionen, med de fleste mellom- og nordboreale skogsamfunn (og andre naturtyper) som finnes i regionen godt representert. Imidlertid er rike naturtyper (utover småbregneskog og svak lågurtskog) dårlig representert og begrenset til små arealer sammenliknet med arealer lenger ut i Vassfaret (høgstaudeskog, varm lågurtskog, i østskrenten av Bringen en liten sørberglokalitet med alm). Skogdekt areal er grovt anslått 21 km², det er derfor godt innenfor storområde-definisjonen på 10 km². Avgrensningsmessig utgjør området en velfungerende økologisk enhet (men med svakheter knyttet til lisdene srover). Viktige egenskaper for storområde-funksjonalitet er imidlertid også knyttet til skogtilstand og naturlig dynamikk, og fordi dette er dårlig utviklet, er området kun svak samlet storområde-funksjonalitet. Om også liene srover (opp mot Likkistefjellet-Domfet) og på østsiden av Nevlingen kunne komme med, ville arronderingen ytterligere forbedres, arealet ville øke til et totalareal godt over 30 km², og områdets samlede naturverdier både isolert sett og som representativt for Vassfaret ville bli klart forsterket.

For myr videreføres vurderingene til Torbergsen (1980: s.90), basert på pers. medd. fra E. I. Aune og Aune (1980), som anses dekkende også for dagens situasjon: "I Vassfaret er det fattige myrer som dominerer myrvegetasjonen. Særlig vanlig er denne typen i baklia i ytre Vassfaret (Aune 1978: 38). Den intermedieære og rike myrvegetasjon er sjelden. Det er neppe myrer eller myrområder i Vassfaret som er særlig verneverdig isolert sett. De er bare verneverdig som en del av hele skoglandskapet (Egil I. Aune pers. medd.)." Aune (1978) skriver følgende: "Det som er mest aktuelt i vernesammenheng er "indre Vassfaret" (vest for Nevlingosen). I denne delen av Vassfaret er ca. 10% av arealet under skogrensa myr (da er furuskoger medrekna). Storparten (3/4) av dette er ombrotroft-fattig minerogent. Dei få rikmyrane i Vassfaret ligg i den ytre delen som med kvart er sterkt påvirkta av hogst (some seier rasert). Myrane på sørsida av Aurdalsfjorden, i det som blir kalla "Kanan", og myrane like nord for Venelisetra kan seiast å ha ein viss lokal verneverdi".

Vassfarplassen har betydelige kulturlandskapsverdier. Disse er knyttet både til dette som det kanskje beste eksemplet på de gamle Vassfar-gårdene (med slåttemark, bygninger og kantskog i helhet), og til den biologisk verdifulle slåttemarka (som også er utvalgt naturtype etter Naturmangfoldloven, og eneste truede naturtype ihht. naturtype-rødlista i området). Dette bidrar til å høyne områdets samlede verdi som representativ for Vassfaret.

Det er naturlig å sammenlikne indre Vassfaret med andre store naturskogsområder i midtre Oppland og Buskerud: Skjelingshovde, Selsjøen, Vikerfjell, Trillemarka-Rollagsfjell. Av disse framstår Trillemarka-Rollagsfjell som det mest verdifulle, med både størst totalareal, mest gammel naturskog, klart størst økologisk og naturtypemessig variasjonsbredde, størst andel rike skogsamfunn, og rikest artsmangfold. Også de andre områdene er klart mer verdifulle enn Vassfaret (alle klasifisert som ***). Selsjøen og Vikerfjell har store likhetstrekk med Vassfaret mht. skogsamfunn-fordeling, men begge har gjennomgående betydelig bedre utviklet naturskogstilstand (selv om virkelig gammel naturskog er sjelden i begge områdene). Skjelingshovde skiller seg noe ut ved å være dominert av kompakt granskog. Av storområdene i regionen er det

imidlertid kun Vassfaret og Trillemarka som har store skogdaler, og dette er best utviklet i Vassfaret. Dette er en sjelden kvalitet som svært få gammelskogsdominerte og vernete eller verneaktuelle områder har.

Utover betydelig økt verneareal, oppfyller området bare i liten grad viktige mangler ved skogvernet. Av generelle mangler er det kun (1) storområde som inngår (men storområde-funksjonaliteten er ikke spesielt god, se over). Ingen prioriterte skogtyper er representert bortsett fra dårlig utviklet sandfuruskog (trolig heller ikke i Bringen eller Nevlingkollen naturreservater).

De biologiske naturverdiene i området kunne trolig ivaretas gjennom reviderte verneforskrifter for landskapsvernområdet, ved en kombinasjon av ikke-hogst i kjerneområder og kantsoner til vassdrag, og plukkhogstforvaltning på resten av arealet (men mer forsiktig enn den stedvis ganske omfattende gjennomhogst/småflatehogst som har vært drevet inntil for noen år siden). Dette vil imidlertid forhindre/forsinke en restaureringsprosess tilbake til mer naturskogs-nær tilstand, og vil ikke være optimalt mtp. langsiktige skognaturverdier.

Skognaturkvalitetene er isolert sett relativt små som følge av sterk dominans av fattig høyereliggende barskog, mangel på spesielle/prioriterte skogtyper, og dårlig utviklet naturskogs-karakter på storparten av arealet, og isolert sett vurderes vurderingsområdet som lokalt verneverdig (*).

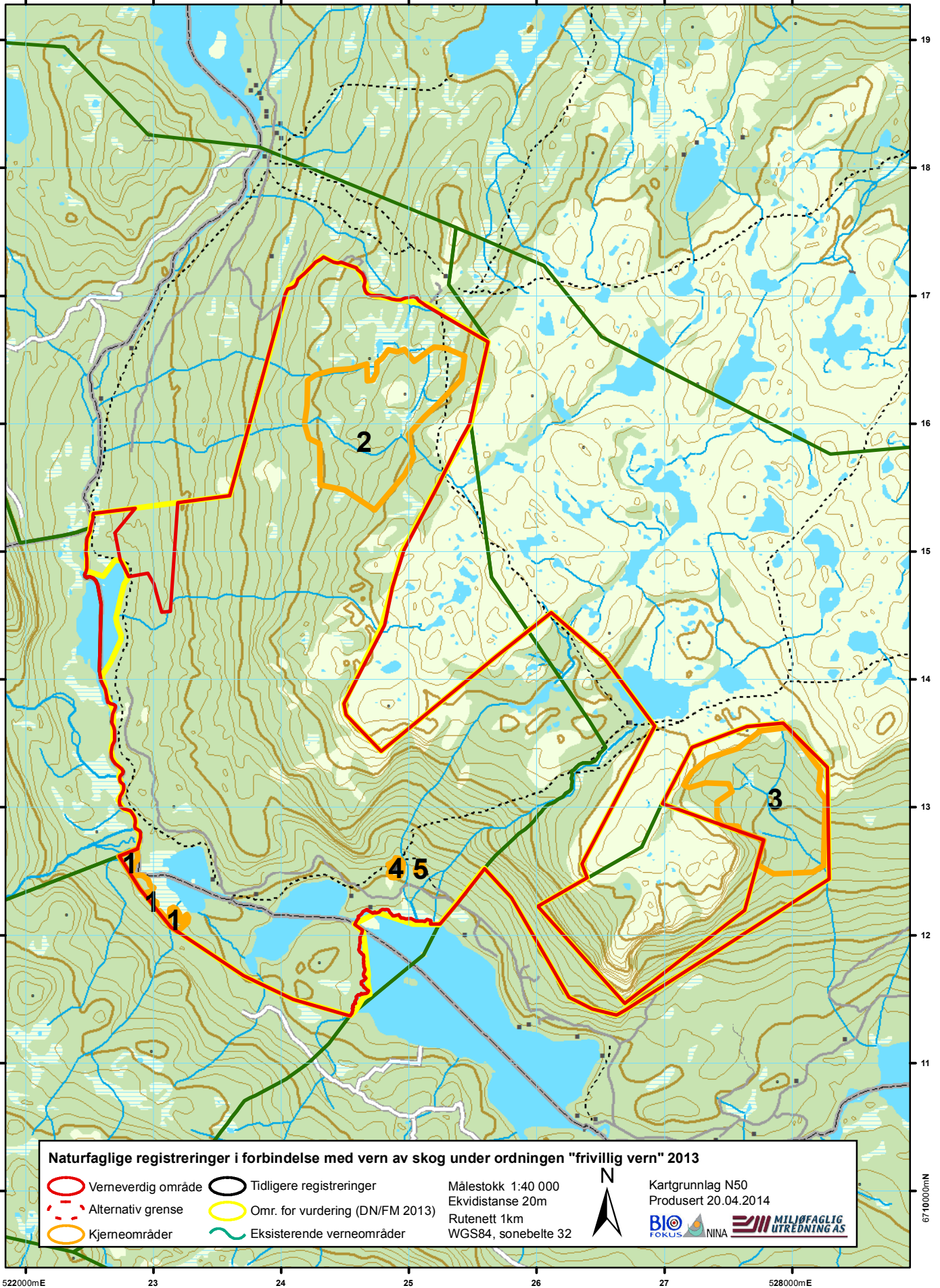
Det vurderes likevel som svært positivt med etablering av et storområde for skogvern i Vassfaret, dessuten tilkommer andre kvaliteter i tillegg til skognaturverdiene (landskap, kulturhistorie, den spesielle identiteten til "sagnomsuste" Vassfaret bl.a. knyttet til Mikkjel Fønhus, etc.). I lys av de samlede verdiene bør en også søke å få med mest mulig tilleggsarealer sørover (Likkistefjellet-Domfet) og på østsiden av Nevlingen.

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Indre Vassfaret. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bar-trær	Gamle løv-trær	Gamle edel-løvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Øvre Grunntjern V	***	*	0	**	0	—	*	*	*	0	*	-	—	**
2 Slafjellet NV	***	**	*	**	0	—	*	*	*	0	*	-	—	**
3 Nevlingkollen Ø	***	**	**	**	0	—	*	*	*	0	**	-	—	**
4 Vassfarplassen	—	—	—	—	—	—	—	*	*	**	**	-	—	**
5 Amundheimen	—	—	—	—	—	—	—	*	*	*	*	-	—	*
Samlet vurdering	**	*	*	*	0	—	*	**	**	*	*	***	***	*

Referanser

- Artskart 2014. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>
- Aune, E. I. 1978. Vegetasjonen i Vassfaret, Buskerud/Oppland med vegetasjonskart i 1:10000. Universitetet i Trondheim. Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet. Rapport, Botanisk Serie 1978-8.
- Elgmork, K. (red.) 1983. Natur og menneske i Vassfaret. Universitetsforlaget.
- Gaarder, G. 2000. Botaniske undersøkelser av tre kulturlandskap i Vassfaret, i Oppland og Buskerud fylker. Miljøfaglig Utredning, rapport 2000:1.
- Hohle, P. 1996. Minner fra Vassfaret. Notabene forlag, Oslo.
- Høitomt, G. 2010. Nevlingkollen naturreservat, Sør-Aurdal kommune. Notat om biologisk mangfold. Kistefos Skogtjenester AS.
- Høitomt, G. 2012. Skjøtselsplan med bevaringsmål for Vassfarplassen. Skjøtsel av slåttemark og tilgrensende kulturlandskap. Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen, Rapp. Nr. 9/12, 26s.
- Jordal, J.B. & Gaarder, G. 1997. Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1995-96. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, landbruksavdelinga. Rapport nr. 1-97.
- Naturbase 2014. Direktoratet for Naturforvaltning, internett. <http://geocortex.dirnat.no/silverlightViewer/?Viewer=Naturbase>
- NGU 2014. Berggrunnskart på nett, Norges Geologiske Undersøkelse. <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>
- Svalastog, D. & Korsmo H. 1995. Inventering av verneverdig barskog i Buskerud. – NINA oppdragsmelding 360.
- Torbergsen, E. M. 1980. Myrundersøkelser i Buskerud i forbindelse med den norske myrreservatplanen. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1980-3.

Bilder fra området Indre Vassfaret

Øvre Grunntjenn, mot Bringen i bakgrunnen. Foto: Tom Hellik Hofton

Gammel naturskog er sjelden i området, og finnes bare i fjellgranskogsbeltet som her i kjerne 2, med den eldste grana som ble sett i undersøkelsesområdet. Foto: Tom Hellik Hofton

Verdifull slátteeng i hevd på Vassfarplassen. Foto: Tom Hellik Hofton

Typisk furuskog i Suluvassliene, Buvassdalen og Bringen i bakgrunnen. Foto: Tom Hellik Hofton